

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΙΘ΄

Συνδρομή ἑτησίαι: Ἐν Ἑλλάδι σφ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ σφ. 20 — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ
1 Ἰανουαρίου. Ἐκστ. ἔτους καὶ εἴνε ἰσχύσιαι. — Γραφεῖον Διδασκ. Ἐπι τῆς λεωφ. Πανεπιστημίου 39. 24 Φεβρουαρίου 1885

ΔΑΝΙΗΛ ΦΙΛΙΠΠΙΔΗΣ

καὶ ἡ γεωγραφία αὐτοῦ

(1791)

Συνέχεια ὄψε προηγουμ. φύλλον.

ΣΤ΄

Ἐὰν καθ' ὃν χρόνον ὁ Φιλιππίδης ἔγραφε τὴν γεωγραφίαν του, ὑπῆρχεν ἐν Ἑλλάδι τύπος καὶ ἐφημερίδες, οἷος ὁ τῶν εὐνομουμένων ἐθνῶν, ἐνθα νὰ ἡδύνατο ἐλευθέρως νὰ ἐκθέσῃ τὰ φρονήματά του περὶ τῶν τότε πραγμάτων τῆς Ἑλλάδος, τῆς ἐκκλησίας καὶ τῆς διοικήσεως τῶν κοινοτήτων, νὰ διαδόσῃ τοὺς στοχασμούς του καὶ τὰς δοξασίας του, βεβαίως τὸ γεωγραφικὸν ἔργον του θὰ εἶχεν ἑτέραν οἰκονομίαν ὕλης· ὅτι ἐν αὐτῷ φαίνεται σήμερον παρέλκον, θὰ εἶχε θέσιν ἐν ἄλλῳ γένει συγγραφῆς· ἀλλὰ τύπος δὲν ὑπῆρχεν, ὁ δὲ Φιλιππίδης ἔχων πολλὰ νὰ εἶπῃ, κατέθεσεν αὐτὰ σποραδικῶς ἐν τῇ γεωγραφίᾳ του, τὴν ὅποιαν δὲν ἐφιλοπόνθησεν ὡς διδακτικὸν βιβλίον παιδῶν, ἀλλ' ὡς ἀνάγνωσμα μικρῶν καὶ μεγάλων. Καθ' ὅλην τὴν περιγραφὴν τῶν τόπων δὲν παρίσταται ὡς συγγραφεὺς γράφων διὰ τετορνευμένης φράσεως διήγησιν καὶ περιγραφὴν ψυχρὰν, ἀλλ' ὡς ἀνὴρ πολλὰ ἰδῶν καὶ πολλὰ γνώσκων, συνδιαλεγόμενος ἐν γλώσσῃ φυσικῇ καὶ ἀπερίττῳ τῆς συνήθους ὁμιλίας πρὸς φίλους καὶ γνωρίμους.

Εἰσερχόμενοι ἐν τῷ κεφαλαίῳ τούτῳ εἰς τὴν ἔκθεσιν τῆς γεωγραφίας δὲν προτιθέμεθα οὐδ' αὐτοῦ ταύτης νὰ φέρωμεν ἐπίκρισιν· οὐδ' ἔχει λόγον ταιαύτη ἐργασία σήμερον. Ἡ πάροδος τοσούτου χρόνου, περίπου ἑκατονταετηρίδος, ἀφ' ἧς ὁ ἀνὴρ ἔγραψεν, ἀποκλείει πᾶσαν ἀνασκευὴν. Τὸ ἔργον ἐνέχει λάθη γεωγραφικά, προσελθόντα ἐκ τῆς ἀτελείας τῶν τότε γεωγραφικῶν γνώσεων καὶ μελετῶν, τὰ πλεῖστα δέ, καὶ δὴ τὰ τῆς ἀρχαίας γεωγραφίας ἀνήκουσιν εἰς τὸν Μελέτιον ὃν εἶχεν ὁδηγόν, δὲν ἦτο δὲ τότε ἡ ἀρχαία γεωγραφία τῆς Ἑλλάδος καλῶς ἐξηρευνημένη. Ἄλλως, κύριος σκοπὸς τοῦ Φιλιππίδου ἦτο ἡ συγγραφή τῆς νέας γεωγραφίας τῆς γεωγραφικῆς, ὡς ἀποκαλεῖ ταύτην. Ἡ νέα Ἑλλάς μόνη, ἡ τάλαινα Ἑλλάς ἵστατο ἀδιαλείπτως πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν του, καὶ ταύτην ἐζήτει νὰ

περιγράψῃ, ποῦ μὲν καταγράφων ὅ,τι αὐτὸς εἶδε, ποῦ δ' ἐρωτῶν, ὡς φαίνεται ἐκ τῶν περὶ Μάνης γραφομένων, ἐνθα σημειοῖ «καθὼς ἤκουσα ἀπὸ ἑνα Μανιάτη». Ὁμολογεῖ δὲ πολλαχού τὴν ἄγνοιάν του καὶ κατακρίνει τὸν Μελέτιον, διότι ἔγραψε γεωγραφίαν τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, χωρὶς νὰ διαλάβῃ τι περὶ τῆς νέας· «ὁ Μελέτιος» ὁδοῦ πάρεργον περναῖ ἀπὸ τὴν νεώτερη Ἑλλάδα, καὶ τόσο μόνο, ὅσο ἔχει σχέσι μετὰ τὴν παλαιά. «Ἄν περπατοῦμεν ἐτζι, πολλὰ ὀγλίγωρα θὰ προκόψωμεν».

Ἐξ ὅλων τῶν ἀπὸ τῆς ἀλώσεως γεωγραφησάντων μόνος ὁ Φιλιππίδης κατενόησε τὴν ἀνάγκην τῆς συγγραφῆς γεωγραφίας μετὰ προηγουμένην γνώσιν τῶν τόπων, καὶ διέγραψεν ἀκριβῶς καὶ τὸν τρόπον δι' οὗ ἡδύνατο νὰ κατασταθῇ γνωστὴ ἡ Ἑλλάς διὰ τῆς συντάξεως ἀκριβοῦς γεωγραφίας αὐτῆς. Δίδει δὲ πρὸς ἐκτέλεσιν τοιοῦτου ἔργου ἀρίστην συμβουλὴν ἐν ἀρχῇ τῆς περιγραφῆς τῶν 24 χωρίων τοῦ Βόλου:

«Μέσα εἰς αὐτὰ τὰ κάρπιμα καὶ ἐπικερδῆ»
«δᾶση φωλεύουν 24 χωριά, διὰ τὰ ὅποια θέλω»
«μεν εἶπῃ παρακάτω κομμᾶτι πλατύτερα, με»
«τὸ νὰ εἶναι πατριδα μας, καὶ ἔχομεν ὀλίγη ιδέα»
«αὐτῆς, καὶ χρὸς νὰ εἰπούμεν ἐκεῖνο, ὅπου εἰ»
«ξεύρομεν διὰ νὰ τὸ μάθουν καὶ ἄλλοι, ὅπου δὲν»
«τὸ εἰξεύρου, πρὸς τούτοις νὰ δώσωμεν καὶ»
«παράδειγμα εἰς τοὺς λοιποὺς λογιωτάτους μας.»
«Ἄν μᾶς μιμηθοῦν καὶ ἄλλοι, καὶ περιγράψῃ»
«καθένας τὸν τόπο ὅπου ἐγεννήθηκε, ὅχι μαθη»
«ματικῶς, μῆτε με ἀκριβεία γεωγραφικῇ, διο»
«ρίζωντας δηλαδὴ μήκη καὶ πλάτη, ἐπειδὴ»
«αὐτὸ ἡ δυστυχία τοῦ ἔθνους μας δὲν τὸ συγ»
«χωρεῖ ἀκόμη, ... ἀμὴ διηγηματικῶς, ἴστο»
«ρῶντας καθένας τί χώραις καὶ χωριά ἔχει ὁ»
«τόπος του, τί διοίκησι, πόσαις ψυχαῖς κάθε»
«χωριό, τί ἀνθρώπους, τί ἤθη, τί θρησκεία, τί»
«δένδρα, τί εἰσοδήματα, τί ζῶα, ποῖα θάλασ»
«σα τὸν γειτονεύει, με ποῖα ἄλλη ἐπαρχία συ»
«νορεύει . . . κτλ. ἂν φιλοτιμηθοῦν αὐτὴν τὴν»
«καλὴ καὶ ἐπαινετὴ φιλοτιμίαν καὶ τὸ κάμνου»
«ν ὅλοι, νὰ ὅπου ἀποχτοῦμεν καὶ ἡμεῖς μιὰ χω»
«ρογραφία τοῦ τόπου μας, πρᾶγμα ἀναγκαιότα»
«το καὶ ὠφελιμώτατο εἰς ὅλους, καὶ ἂν ὅχι με»
«τὴν τὴν πολυμάθεια καὶ ἀκριβείαν· μὰ ποῖο ἔθνος

» ἐστάθηκε στήν ἀρχή, ἢ στήν παλιγγενεσία του σοφοῦ; »

Ἀρίστη συμβουλή μὴ πραγματωθεῖσα εἰ μὴ κατ' ἐλάχιστον, δυστυχῶς μέχρι σήμερον, μετὰ παρέλευσιν δύο γενεῶν Ἑλλήνων.

Τὴν αὐτὴν συμβουλήν ἔγραψε καὶ ἐν ἀρχῇ τῆς γεωγραφίας τῆς Ἑλλάδος, ἐνθα λέγει «ἀρ-»
 « χίζω καὶ ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα τὴν περιγραφήν
 » τῆς Εὐρώπης. Μὰ τί τὸ ὄφελος; τὸ νὰ δείξω
 » πῶς πρέπει νὰ εἰσεύρη τινὰς πρώτα καὶ καλ-
 » λίτερα τὸν τόπο του εἶναι πολλὰ εὐκόλα, μὰ
 » εἴμφορῳ κίολα νὰ τὸν περιγράψω καθὼς πρέ-
 » πει καὶ ἐπιθυμῶ; πολὺ λείπει· διὰ τί ἀπὸ
 » λόγου μου ἐξω ἀπὸ τὸν τόπο μου τὴν Μαγνη-
 » σία ἄλλο μέρος τῆς Ἑλλάδος δὲν εἰσεύρω
 » ἔτι ὅπου νὰ τὸ περιγράψω κίολα διὰ νὰ τὸ
 » μάθουν καὶ ἄλλοι». Παραπονεῖται δὲ ὅτι δὲν
 ἔχει γεωγραφικὰ καὶ χωρογραφικὰ βιβλία πρὸς
 βοήθειαν, διὸ γράφει πλείονα περὶ Μαγνησίας
 ὡς γνωρίζων ταύτην καλῶς, καὶ οὐχὶ διότι εἶνε
 πατρίς του. Ἄν τοῦτο πράξωσιν ὅλοι, τότε θὰ
 γίνῃ πλήρης χωρογραφία τῆς Ἑλλάδος καὶ δὲν
 θὰ ἔχωσιν ἀνάγκη ἀλλογλώσσων βιβλίων.
 « Ἄχ! τί ἐντροπή... εἰς ἡμᾶς, τοὺς ἀπογόνους
 » τοῦ Ἐκαταίου, τοῦ Στράβωνος, τοῦ Πτολε-
 » μαίου, τοῦ Παυσανίου καὶ ἄλλων τοιούτων, νὰ
 » τρέχωμεν εἰς τοὺς ἀπογόνους τῶν Σκυθῶν, τῶν
 » Κελτῶν, καὶ τῶν Γόθων νὰ μάθωμεν τίποτες
 διὰ τὴν Ἑλλάδα μας ».

Ἀπὸ τῆς ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως,
 ὅτε ἡ ἰδέα τοῦ ἐθνισμοῦ εἶχε χαλαρωθῆ παρὰ
 τοῖς Ἕλλησι, καὶ ἐκλίπει ἡ ἐλπίς ἀναστάσεως
 Ἑλληνικοῦ κράτους, πάντες σχεδὸν οἱ γεωγρα-
 φήσαντες παρεῖδον τὰ ἀληθῆ ἔθια τῆς Ἑλλά-
 δος, ἀτινα ἡ γενικὴ ἱστορία αὐτῆς, ἡ διάδοσις
 τῆς γλώσσης καὶ ἡ διατήρησις αὐτῆς ὀρίζουσι,
 μόνος ὁ Φιλίππιδης ἐπεχειρῆσε νὰ διαγράψῃ αὐ-
 τὰ ἀκριβῶς, ἐν γνώσει ὅτι λέγει τι τέως μὴ
 λεχθέν. « Περιγράφοντας, γράφει, τὴν Ἑλλάδα,
 » θέλω τὴν δώσῃ μὴ ἔκτασι μεγαλήτερη ἀπ'
 » ἐκείνη ὅπου τὴν δίδουν οἱ Ἑβραῖοι, καὶ ἀκο-
 » λούθως πολὺ μεγαλήτερον, ἀπὸ ἐκείνη ὅπου οἱ
 » παλαιοὶ γεωγράφοι τὴν εἶδον ». Ποῖν ἢ ἔθην
 δὲ εἰς τὸν καθορισμὸν τῶν ὁρίων τῆς Ἑλλάδος
 προτάσει σύντομον διαγραφὴν τῆς ἐκτάσεως αὐ-
 τῆς κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους, τῆς κατόπιν
 ἐπεληούσης αὐξήσεως διὰ τοῦ Μεγάλου Ἀλε-
 ξάνδρου καὶ τῶν διαδόχων αὐτοῦ, μεθ' ὃ
 ἐπιφέρει

« Ἡ Ἑλλάδα τὴν αἰετὴν διαιρεῖται εἰς Εὐρωπεϊκήν
 » Ἑλλάδα καὶ Ἀσιατικὴν· ἡ Εὐρωπεϊκὴ Ἑλλά-
 » δα περιέχει ἀρχίζοντας ἀπὸ τὸ νότιον 1) τὴν
 » Πελοπόννησον, 2) τὴν καθ' αὐτὸ Ἑλλάδα, 3)
 » τὴ Θεσσαλίαν, 4) τὴν Ἡπείρου, 5) τὴν Ἀρκα-
 » νηϊά, 6) τὴ Μακεδονίαν, 7) τὴ Θράκη, 8)
 » τὴν Κρήτην, 9) τὰ λοιπὰ νησιά τοῦ Αἰγαίου

» πελάγους, ὅπου ἀνήκουν εἰς τὴν Εὐρώπην, 10)
 » τὰ νησιά τοῦ Ἰονίου πελάγους. »

Περὶ τῆς Ἀσιατικῆς Ἑλλάδος δὲν κάμνει
 μνείαν ἐν τῷ τόμῳ τούτῳ, ἐνθα μόνον περὶ τῆς
 Εὐρώπης διαλαμβάνει· ἐπεφυλάχθη βεβαίως νὰ
 γράψῃ ἐν τῷ ἔργῳ του περὶ Ἀσίας, ἀλλὰ τὸ
 ἔργον τοῦτο, ὅπερ ἐμελλε ν' ἀποτελέσῃ τὸν Β'
 τόμον τῆς νεωτερικῆς γεωγραφίας, δὲν ἐξεδόθη.
 Ἐκ τῆς ἱστορικῆς ὁμῶς ἀφηγήσεως, ἣν προέταξε,
 καὶ ἣν παρελείψαμεν νὰ μεταφέρωμεν, ἐξάγεται
 ὅτι Ἀσιατικὴν Ἑλλάδα ἐθεώρει ὅλην τὴν Χερ-
 σόνησον τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, καὶ τὰς νήσους
 μικρᾶς καὶ μεγάλας, τὰς προσκειμένους εἰς αὐτήν.

Προτάξας τὴν διαγραφὴν τῶν ὁρίων τῆς
 Ἑλλάδος εἰσέρχεται εἰς τὸ ζήτημα τῆς γλώσσης,
 περὶ οὗ ἐγράψαμεν ἐν ἀρχῇ, εἶτα εἰς τὴν περι-
 γραφὴν τῆς καταστάσεως αὐτῆς γενικῶς ὑπὸ τοὺς
 Τούρκους, ἣν οἰκτεῖρει ὡς εἶδομεν, εἶτα εἰς τὴν
 καταγραφὴν τῶν ἀγαθῶν τῆς Ἑλλάδος, τὴν
 τῆς εὐφορίας, τῶν προϊόντων, τῶν ζώων, τῶν
 δένδρων. « Μὰ μὲ ὅλα αὐτὰ οἱ κάτοικοι εἶναι δυ-
 » στυχεῖς ἐπειδὴ εἰς εὐζωίαν συμβάλλει πρώτα ἡ
 εὐνομία. » Ἐπιθυμῶμεν νὰ γράψῃ περὶ τῶν μεταλ-
 λικῶν ὑδάτων, περὶ τῶν τελουμένων πανηγύρεων,
 ἀλλ' ἀρκεῖται νὰ σημειώσῃ ὅτι ἔχει ἡ Ἑλλάς
 καὶ τοιούτα « διὰ μὴ τέτοια ὑπόθεσι, εἰς μὴ
 » τέτοια διοίκησι δὲν εἴμφορῳ νὰ εἰπῇ τινὰς τίπο-
 » τες παραπάνω. Βοτάναις ἔχει πολλαῖς καὶ
 » πολλὰ εἶδη καὶ μέγιστα εἰς τὰ βουνὰ τῆς...
 » βοτανολόγῳ ὁμῶς κἀνεῖναι καὶ ἀκολουθῶς εἶναι
 » καὶ αὐταῖς ἕνας θησαυρὸς ἀχρηστὸς διὰ τοὺς
 κατοίκους ».

Εἰς τὴν ἐιδικὴν γεωγραφίαν τῶν ἐπαρχιῶν ἀκο-
 λουθεῖ τὰς παλαιὰς διαιρέσεις τῆς Ἑλλάδος, ὡς
 ἔχει ταύτας ὁ Μελέτιος. Οὕτω τὴν Πελοπόννησον
 διαιρεῖ εἰς Ἀχαϊάν, Σικυωνίαν, Κορινθίαν, Ἀργο-
 λίδαν, Λακωνικὴν, Μεσσηνίαν, Ἠλείαν καὶ Ἀρκα-
 δίαν, ἀλλ' ὀλίγα περὶ τούτων γεωγραφεῖ ἐξ ἀγνοί-
 ας, περιριζόμενος εἰς τὴν ἀναγραφὴν τῶν κυριω-
 τέρων αὐτῶν ἀρχαίων καὶ σημερινῶν πόλεων
 καὶ τῆς ἀρχαίας καὶ νέας ἱστορίας, Πλείστερα
 γράφει περὶ τῆς Μάνης, ἐξ ἐγχωρίων ἔχων περὶ
 ταύτης, καὶ περὶ τῶν κατοίκων εἰδήσεις, ὧν
 δικαιολογεῖ τὰς πειρατείας ὡς ἀποτελεσμα τῆς
 καταστάσεως τοῦ τόπου αὐτῶν καὶ τῆς πτω-
 χείας. Ἐνταῦθα δὲ σημειοῖ ὅτι προηγουμένως
 ἀνεφέραμεν περὶ τῆς προόδου, ἣν ἤθελον ἀπο-
 κτήσῃ οἱ Μανιάται, ἂν ἐπεδίδοντο εἰς τὴν ναυ-
 τιλίαν. Τὴν αὐτὴν ἀξίαν τῆς ναυτιλίας ἀναφέ-
 ρει καὶ εἰς τὰ περὶ τῆς ἀρχαίας Κορίνθου ἱστο-
 ρούμενα ἵνα παρακινήσῃ νὰ ἐπιδοθῶσιν οἱ νεώ-
 τεροι εἰς αὐτήν. « Οἱ Κορίνθιοι μὴ ἐλπίζοντας
 » ἀπὸ τῆ γῆ τους ἐγύρισαν τὰ μάτια τους εἰς
 » ἄλλο, ἔρριξαν ταῖς ἐλπίδας τους εἰς τὴ θάλασσαν
 » καὶ ἐγίναν ὑπερπλοῦτοι, καὶ ἀπολάμβαναν ἐκ
 » περιουσίας τὰ καλὰ τῶν καλῶν τόπων· ἡ

» Τύρος καὶ αἱ Ἀθῆναις τὸ παλαιόν, καὶ τὴν
 » ἡ Βενετιὰ καὶ ἡ Ὀλλάνδα εἰς ἕναν τόπο
 πτωχῶ, ἐγίναν ὑπερπλοῦταις ». Τοιαῦτα δὲ
 ἀφηγουμενος περὶ Κορίνθου ἐπιφέρει « Τώρα μόνον
 » τὸ παλαιόν ὄνομα μετὰ τῆ σεμνότητά του τὴν
 » μένει, καὶ μετὰ κάποια χαλάσματα, ὅπου φαν-
 » ρώνουν τὴν παλαιὰ τῆς λαμπρότητα, κατὰ
 » τὰ ἄλλα ὁμῶς εἶναι μὴ κακορίζικη πόλι,
 » κατοικημένη ἀπὸ μερικὸς κακορίζικότερους
 ἀκόμη ».

Τὴν κυρίως Ἑλλάδα γεωγραφεῖ κατὰ τὴν
 αὐτὴν μέθοδον. Ἐνταῦθα διὰ μακρῶν διεξέρ-
 χεται τὰ τῆς Ἀττικῆς καὶ τὰ τῶν Ἀθηνῶν,
 καὶ ζητεῖ συγγνώμην παρὰ τοῦ ἀναγνώστου διὰ
 τὴν μακρηγορίαν. Ἄν λέγει, « ἕνας Φραντζέζος
 » φθάνοντας εἰδὼ δὲν τὸν κάμνει καρδίαν νὰ
 » περὶ τέτοιους τόπους σιωπῶντας εἰς τὴν
 » παλαιὰ τους κατάστασι... ἐγὼ ἔπρεπε νὰ πε-
 ράσω σιωπῶντας ».

Αἱ πόλεις καὶ αἱ κῶμαι τῆς Στερεᾶς ὡς
 καὶ τῆς Πελοποννήσου ἀναφέρονται ἐν τῇ γεω-
 γραφίᾳ του ὡς τότε ὠνομάζοντο, Τριπολιτζίαν,
 Λεοντάρι, Τυρὸ (Τύρος), Ναύπλι, Πάτρα, Βο-
 στίτσα (Αἴγιον), Θήβα, Λειβαδεία, Σάλωνα
 (« Ἀμφισσα »), Ἐπαχτος (Ναύπακτος), Ταλάντι
 (« Ἀταλάντη »), Ζητούνη (Λαμία).

Καὶ τὴν Θεσσαλίαν διαιρεῖ κατὰ τὰς ἀρχαίας
 διαιρέσεις εἰς Φθιώτιδα, Θεσσαλιώτιδα, Ἐστικι-
 ώτιδα, Πελασγιώτιδα καὶ Μαγνησίαν. Τὰς τρεῖς
 πρώτας ἐπαρχίας διέρχεται συντομωτάτα, ἐνεκα
 τῆς ἀγνοίας τῶν τόπων. Ὡς πρὸς τὰς δύο ὁμῶς
 ἐπαρχίας Πελασγιώτιδα καὶ Μαγνησίαν ἡ περι-
 γραφὴ του ἀποτελεῖ πλήρη σχεδὸν χωρογραφίαν
 αὐτῶν, ἀξίαν ἀναγνώσεως διὰ τὴν εἰκόνα, ἣν
 παριστᾷ τῆς τότε καταστάσεως αὐτῶν, τῆς ὁ-
 ποίας ἵνα δώσωμεν ἐντελῆ γνώσιν θὰ ἦτο ἴσως
 ἀνάγκη νὰ παραθέσωμεν αὐτὸ τὸ κείμενον πλη-
 ρῆς τῆς γεωγραφίας, διότι πᾶσα περίληψις αὐτοῦ
 καὶ πᾶσα ἀνάλυσις ἀδύνατον ν' ἀναπαραστήσῃ
 πιστῶς τὸ φυσικὸν καὶ ἀφελές τῆς διηγήσεως,
 τοὺς χρωματισμοὺς τοῦ ὕφους, τὰς ἀντιθέσεις, τοὺς
 χαρακτηρισμοὺς τῶν τόπων καὶ τῶν ἠθῶν, τὸ
 ἐπιτιμητικὸν πολλαχού ὕφος καὶ συμβουλευτικόν,
 ἐπὶ πᾶσι δὲ τὴν πνοὴν τῆς φιλοπατρίας, ἣτις εἶνε
 διακεχυμένη ὡς ἄρωμα εὐώδες ἐφ' ὅλης τῆς πε-
 ριγραφῆς. Πολλαχού ὁ λόγος του ἔχει τύπον ἐπι-
 κρίσεως καθαρᾶς ὅταν κατακρίνῃ τὴν κακὴν πο-
 λιτικὴν κατάστασιν τῶν κοινοτήτων, τὰς ἐριδας
 τῶν προεστώτων, τὴν φιλοδοξίαν, καὶ τὴν ἀρχο-
 μανίαν, καὶ τὴν φιλαυτίαν, τὴν ἀισχροκέρδειαν,
 τὴν ἀμέλειαν τῶν ἀρχιερίων, τὴν κακοήθη διοί-
 κησιν τῶν Τούρκων, καὶ τὰ παρόμοια. Ἐν παρα-
 δείγματι δὲ καταχωρίζομεν χωρὶα τινὰ τοῦ τμή-
 ματος τούτου.

Περὶ τῆς ἐξαγωγῆς τῶν προϊόντων τῆς Μα-
 γνησίας λέγει « Πρᾶγμα εὐγαίνει ἀπὸ τὸν τόπο·

» πρώτο καὶ ἐπικερδέστερο εἶναι τὸ μεταξί, ὕατε-
 » ρα τὸ λάδι καὶ αἱ ἐλαιαὶ καὶ τὰ σύκα ἄρωμα-
 » θιασμένα καὶ ξεαρμάθιαστα· πρὸς τούτοις καὶ
 » διάφορα πωρικά, μάλιστα ἀπὸ τὰ Λεχόνια,
 » εἰς τὰ ὁποῖα εἶναι τὰ πρώτα τοὺς εἰσοδήματα.
 » Ἐδῶ τὰ πωρικά φαίνονται πολλὰ πρώιμα· μὰ
 » χρονικῶς ἐνθυμούμαι ποῦ ἐφάνηκαν τὰ κεράσια
 » εἰς ταῖς 12 τοῦ Μαρτίου. Κοντὰ εἰς τὰ φυσικὰ
 » καὶ ὅπου εὐγαίνουσι ἀπὸ τὸν τόπο, εὐγαίνουσι
 » ἀκόμη καὶ πράγματα ἀπὸ τὰ ἐργόχειρά τους·
 » ἀπὸ ὅλα τὰ ἀνατολικὰ χωρὶα εὐγαίνουσι σκου-
 » τὰ πολλά, ἀπὸ τὴν Πορταριά ζωνάρια, γαϊτάρια,
 » νια, μανδύλια, ἱμπρισίμια, καὶ μεσίγια ἐξαιρέ-
 » τα ἀργασμένα ».

Φυσικὸς λίαν καὶ ἀφελὴς εἶνε ὁ τρόπος ὃν με-
 ταχειρίζεται τῆς περιγραφῆς τῶν ἠθῶν καὶ τοῦ
 χαρακτῆρος τῶν κατοίκων διαφόρων μερῶν. Οὕτω
 περὶ τῶν κατοίκων τῆς Μακρινίτζας λέγει
 « Τρώουσι καὶ πίνουσι καλοῦτζικα, καὶ εἶναι σχε-
 » δὸν ὅλοι πρόσχαροι, συμποτικοὶ καὶ ἐλευθῆριοι
 » ὡσάν ὅπου ἔχουν καὶ τὸν τρόπο· ἀγαποῦσι
 » πολλὰ νὰ πρωτεύουσιν εἰς κάθε τι ». Διὰ τοὺς τῆς
 Πορταριᾶς « οἱ ἄνθρωποι εἶναι γενικῶς εὐθυμοὶ
 » καὶ φιλοπόται, καὶ ζοῦν κομμάτι τρυφηλὰ μὲ
 » τὸ νὰ ἔχουν ἱκανὰ τὰ πρὸς ζωάρικα ἀπὸ ταῖς
 τέχνας τους ». Διὰ τοὺς τοῦ Ἀγ. Γεωργίου « οἱ
 » ἐγκατοικοὶ εἶναι ἄνθρωποι ὑπερήφανοι, στασιῶ-
 » δεῖς, φιλοτάραχοι, οἱ προεστοὶ φίλαυτοι περισσό-
 » τερο παρὰ φιλόκοινοι, δὲν ἐσυμφώνησαν κάμ-
 » μίαν φορὰ εἰς τὸ νὰ κηττάζοντο τὸ κοινὸν συμ-
 » φέρον, ἀμὴ τραβῶντας ἕνας ἐδῶ, ἄλλος ἐκεῖ,
 » καὶ κατατρέχοντας ἕνας τὸν ἄλλον μέχρι θα-
 » νάτου, τὴν ἑκαταχρέωσαν καὶ τὴν ἔφεραν εἰς
 κακὴν κατάστασι ». Διὰ τοὺς Μηλιώτας γράφει,
 « ἔχουν τόπο ἀρκετὸ ἐργάσιμον, πεδιάδα καὶ πλα-
 » γινά..... εἶναι μ' ὅλον τοῦτο καταχρεωμένοι,
 » καὶ κοινῶς ὅλος ὁ δῆμος, καὶ ξεχωριστὰ ὁ καθ'
 » ἕνας· ἐκεῖνο ἀπὸ τὴν κακὴν διοίκησιν καὶ διχό-
 » νοιαν καὶ ἀναξιοσύνην τῶν προεστώτων, τὸ ἄλλο
 » ἀπὸ τῆ δικῆ του ξεχωριστὰ ὁ καθ' ἕνας· φθό-
 » νος καταδρομαῖς, ἀπειθεῖαι, ψευδος, ἐμπαίγ-
 » ματα εἶναι τὰ ἐπικρατοῦντα προτερήματά τους ». Διὰ μακρᾶς δ' ἀποστοφῆς προτρέπει αὐτοὺς εἰς
 ὁμόνοιαν, καὶ ζητεῖ συγγνώμην καὶ ἐνταῦθα ἀπὸ
 τοῦ ἀναγνώστου διὰ τὴν παρέκβασιν, εἰς τὴν ὑ-
 ποίαν ἠναγκάσθη, διότι αἱ Μηλιαῖς ἦσαν πα-
 τρίς του. Παρακινούμενος δὲ, ὡς γράφει, ἐκ τῆς
 φιλαληθείας δὲν δύναται ν' ἀποσιωπήσῃ ὅτι οἱ
 Μηλιῶται εἶνε οἱ φιλομαθέστεροι τῶν Μαγνητῶν,
 καίτοι ἀπέκτησαν σχολεῖον βραδύτερον τῶν Μα-
 κριντζωτῶν καὶ Ζαγοριανῶν. « Εἰς ταῖς Μηλιαῖς
 » μόλις εἶναι 30 χρόνια, ἀπ' οὗ ἔμαθαν πῶς εἶναι
 Ἑλληνικὰ στὸν κόσμον ».

Περιγράφει δ' ἐνταῦθα ἀρχόμενος ἀπὸ τοῦ βο-
 ρείου πρὸς τὸ νότιον τῆς Μαγνησίας τὸν Βόλον,
 ὃν αὐτὸς καλεῖ Γόλον, καὶ τοὺς κατοίκους Γολιώ-

τας, τὴν Πορταριά, τὸ Κατωχώριον, τὴν Δράκεια, τὸν Ἅγ. Λαυρέντιον, τὸν Ἅγ. Γεώργιον, τὰ Λεχόνια, τῆς Πινακάταις, τὴν Βυζίτσα τὸ Νεχώριον, τὴν Ἀργαλαστήν, ἣτις κατέχει τὸν «εὐφορώτερον τόπον τῆς Χερσονήσου.» τὸν Λαῦκον, Μπρομίριον Τρίκερα, καὶ λοιπὰ μικρότερα τοῦ δυτικοῦ πλευροῦ τῆς Μαγνησίας, εἶτα ἐπιλαμβάνεται τῆς περιγραφῆς τοῦ ἀνατολικοῦ, προβαίνων ἀπὸ νότον πρὸς βορρᾶν, καὶ περιγράφει τὴν Τζαγκαράδα, Μακρειαράχη, Ζαγοράν, Ἀγείαν, Ἀμπελάκια καὶ τὰ μεταξύ τούτων μικρότερα χωρία.

Πλείοτερον διατρίβει ἐν τῇ Ζαγορᾷ, περὶ τῶν κατοίκων τῆς ὁποίας γράφει ὅτι ὅλοι ξενητεύονται, καὶ ὅτι εἶνε ἄνθρωποι πρακτικοί. Ἐπειδὴ δὲ οἱ πλείοτεροι ἐκ τῶν κατοίκων τῆς Μαγνησίας οἱ εἰς τὸ ἐξωτερικὸν ἀποδημοῦντες ἦσαν Ζαγοριανοί, συνέβη ὥστε «ὅλοι οἱ κάτοικοι τῆς καθ' αὐτὸ Μαγνησίας εἰς τὰ ἐξω μέρη, ἐξω ἀπὸ τῆς Λάρισσα» νὰ ὀνομάζονται Ζαγοραῖοι.

Ἐν τοῖς περὶ Ζαγορᾶς ἀναφέρει καὶ ὅτι «εὐγῆκαν κατὰ καιρούς ἄξιοι ἄνθρωποι πολλοὶ» ἐξ αὐτῆς, μνημονεύει δὲ δύο τοῦ Κωνσταντίνου Μαυρικίου, χρηματῆσαντος ἄρχοντος τοῦ Νικολαΐδόδα Μαυροκορδάτου καὶ τοῦ υἱοῦ τοῦ Κωνσταντίνου, πολλὰς ὠφελείας παρασχόντος εἰς τὴν πατρίδα του, καὶ τοῦ Ἰωάννου Πρίγκου ἐμποροῦ ἐν Ὀλλανδίᾳ, εὐεργέτου τῆς Ζαγορᾶς, προσεργκόντος χρηματικὴν ποσότητα, ὅπως ἐκ τῶν τόκων πληρώνεται ὁ διδάκαλος τοῦ σχολείου· οὗτος ἔστειλε καὶ ἀξιόλογον βιβλιοθήκην ἐξ Ὀλλανδίας, ἐκτίσει δὲ καὶ οἰκοδομήν πρὸς κατοικίαν τοῦ διδασκάλου καὶ τῶν μαθητῶν. Εἰς ταῦτα δ' ἐπιφέρει τὰς ἐξῆς «οἱ καλότεροι ὅμως Ζαγοριανοί, ἀντὶς νὰ βάνουν καὶ αὐτοὶ ἀπὸ λόγου τους, ὅπου ἔχουν, ἀπὸ μία αἰσχροκέρ» δειὰ τους, καὶ μικροπρέπειά τους. . . . κρατοῦν ἀπὸ ἐκεῖνα, ὅπου ἄλλοι ἀπὸ ἔρωτα τῆς πατρίδος ἀφιέρωσαν εἰς αὐτήν». Ἀλλὰ δὲν σταματᾷ ἐν τῇ ἐπικρίσει ταύτῃ ἐν τῇ ἀγανακτῆσει του ἐπὶ τῇ κακῇ διαχειρῆσει τῶν χρημάτων ἐπιφέρει ὅτι ὁ Πρίγκος «τέλος πάντων ἐγύ» ρισε καὶ μόνος του σχεδὸν ἐξηκοντούτης, μὲ σκοπὸν νὰ ἡσυχάσῃ ἐκεῖ καὶ νὰ ἀφιέρωσῃ ὅλο» τὸν ἑαυτὸν του καὶ τὰ πλοῦτη του εἰς τὴν» βελτίωσιν τῶν πατριωτῶν του. Κάποιοι ὅμως» φιλοπάτριδες ἔβαλαν τὰ δυνατὰ τους, καὶ» κοντὰ ὅπου αὐτοὶ δὲν εἰδείξαν κάμμιά εὐ» ποῖα εἰς τὴν πατρίδα τους, τὴν ὑστέρησαν» καὶ ἀπὸ αὐτὸ τὸ καλὸ, φορτόνωντάς τον θέ» λοντα μὴ θέλοντα εἰς τὰ γηρατεῖα του μιά» ἀνεψιά τους 17, 18 χρόνων διὰ νὰ βαιίσουν τὰ ἄσπρα του εἰς τὴν φημίλλια τους».

Τοιαῦτα ἐπεισόδια, ἅτινα κατὰ διάφορον εἶδος εὐρίσκονται πολλαχού τοῦ βιβλίου σήμερον ἴσως κινῶσι τὸ μείδιμα τοῦ ἀναγνώστου, βε-

θαίως ὁμως τότε ἤγειρον ἀνεμοζάλην εἰς τοὺς ἐπικρινόμενους, κατὰ τῶν ὁποίων ἐρρίπτετο ὁ ὑπαινιγμός. Τοιοῦτον εἶνε καὶ τὸ περὶ Ἀγείωτων γραφόμενον. «Οἱ Ἀγείωται (ὅς εἶν' καλὰ ὁ φιλομαθὴς ἐπίσκοπος τους) εἶναι ἀμαθεῖς καὶ» κριμαστὰ προνόμια καὶ προτερήματα, ὅπου ἔχει ὁ τόπος τους».

Τὴν Ἡπειρον ἐξ ἀγνοίας, ὡς ὁμολογεῖ, διέρχεται συντόμως, ὀλίγον μόνον ἐκτεινόμενος εἰς τὰ περὶ Ἰωαννίνων, ὧν ἐπαινῆ τὰ σχολεῖα. «Τὰ» Ἰωάννινα εἶναι περίφημα καὶ διὰ τὰ σχολεῖα,» τὰ ὁποῖα τώρα δὲν ἀκμάζουν καθὼς καὶ προ» τήτερα, καὶ διὰ τοὺς προκομμένους ἄνδρας» ὅπου κατὰ καιρούς εὐγαλαν, ἀναμεταξὺ εἰς» τοὺς ὁποίους ὁ Μελέτιος πρέπει νὰ ἔχη τὸν πρῶ» το τόπο.»

Πλείω γεωγραφεῖ περὶ Μακεδονίας, εἰς ἣν προσθέτει καὶ τὴν Ἀλβανίαν. Ἐνταῦθα διὰ μακρῶν διεξέρχεται τὰ τῆς διασχόμενης Μοσκοπόλεως ἢ Βοσκοπόλεως, ἧς περιγράφει τὴν γραφικὴν θέσιν, τὸ ὑγεινὸν κλίμα, τὴν εὐεξίαν τῶν κατοίκων, μεθ' ἃ ἐπιφέρει «Αὐτὴ ἡ πόλις προτῆ» τερα δὲν ἦταν τίποτε οἱ Βοσκοπολίται ἔχουν» ἐκ παραδόσεως πῶς ἦταν μόνον δεκαεξὶ καλύβαις» βοσκῶν ἀπὸ τοῦ ὅπου καὶ ὀνομάστηκε Βοσκό» πολι· μετὰ ταῦτα ὁμως αὐξήσῃ καὶ ἔγινε» αὐτὸ ὅπου ἀκούομεν, μάλιστα εἰς τὸν τρέχοντα» αἰῶνα εἰς τέτοιαν ἀκμὴν ἦταν, ὅπου εἶχε 12,000» σπίτια, 14 ρουφέια τεχνῶν, σχολεῖο καλὸ» ἀπὸ τοῦ ὅπου ἐπρόκεισαν πολλοὶ καὶ ἐντόπιοι καὶ» ξένοι, τυπογραφία, πλοῦτον πολύν, καὶ ἐνὶ λόγῳ» ἦταν εἰς τὴν Τουρκίᾳ μιά πόλις στολισμένη» μὲ ὅλα ἐκεῖνα ὅπου στολιζοῦν μιά πόλις Εὐρω» πείκη. Μὲ ἡ ἀρχαία διοίκησι τοῦ βασιλείου,» ἢ διχόνοια τῶν κατοίκων ἄρχισαν νὰ τὴν» κλίνουσαν πρὸς τὸν ἀφανισμό τῆς καὶ ἀπὸ τὰ» 1760 ἕως τὰ 1769 τὴν ἐρήμωσαν τόσο, ὅπου» τώρα μόλις σώζονται 500 φημλιαῖς, ἐκεῖνοι» οἱ ὁποῖοι δὲν εἶχαν τὸν τρόπο νὰ φύγουν, οἱ» ἄλλοι ἐσκόρπισαν, οἱ πλοῦσοι, ἢ νὰ εἰπῶ καλ» λίτερα οἱ πραγματευταὶ εἰς τὰς Φραγκαῖς,» οἱ κατώτεροι καὶ τεχνῖται εἰς διάφορα μέρη τῆς Τουρκίας. . . .».

Τὴν Θράκην γεωγραφεῖ ἐπίσης συντομώτατα. Περὶ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἀγ. Σοφίας λέγει «ἡ Ἁγία Σοφία εἶναι σταυροβόλι, τὸ και» νοῦριο ἐφεύρημα καὶ τολμηρὸ ἐστάθηκε ὁ ἀπέ» ραντος θόλος τῆς καὶ κουμπές τῆς, τὰ ὁποῖα» τὰ ἐμιμήθησαν ὕστερα οἱ Ἴταλοι καὶ Φραν» τζέζοι. Εἶναι καὶ ἄλλα τζικαιμὰ μεγάλα καὶ» πολυέξοδα, μὲ δὲν εἶναι παρὰ ἀντίτυπα τῆς» Ἁγίας Σοφίας. Ἐπειδὴ εἰς ἓνα τέτοιο ἔθνος ἢ» ἐπίνοια φοβᾶται νὰ φανερωθῇ, λέγει ὁ Μορβιλ» λίερος, καὶ ὅταν ἔχουν μὴ ἰδέα τὴν ξαπλόνοον,» τὴν τανοῦν, τὴν δικιωνίζουσαν, τὴν πολλαπλα» σιάζουσαν, χωρὶς νὰ τανυσθοῦν αὐτοὶ οἱ ἴδιοι νὰ

» εὐρουσαν μιά δευτέρην· τέτοιο εἶναι τὸ ἀποτέλεσμα» τοῦ δεσποτισμοῦ, τὸ ὅποιο εἰς τὰς τέχναις καὶ» εἰς τὰ πνεύματα ἐπιφέρει.»

(Ἐπεται τὸ τέλος).

ΑΝΤ. ΜΗΛΙΑΡΑΚΗΣ

Η ΜΙΚΡΑ ΧΑΝΟΥΜΙΣΣΑ

Ἄοδοιπορικὴ ἀνάμνησις.

[Συνέχεια καὶ τέλος τοῦ προηγούμενου φύλλον.]

I.

Ἀνῆλθον ἐκ νέου ἐπὶ τοῦ καταστρώματος μετὰ τινὰς ὥρας ἵνα θαυμάσω τὸν Λευκάταν. Τὸ περίφημον ἀκρωτήριο εἶνε βράχος λευκὸς ὡς τὸ ὄνομά του, ὑψηλὸς καὶ ἀπόκρημνος ἀπ' ἐνός, ἐνῶ ἀπ' ἐτέρου βαθμηδὸν ταπεινούμενος καὶ εἰς τὸ πέραλος προβάλλων λούει ἀπὸ αἰῶνων τὰ τραχέα αὐτοῦ νῶτα διὰ τῶν ἀργυρῶν ἀφρῶν τῆς θαλάσσης.

Ἄν ἄλλαι βραχώδεις ἀκταὶ καὶ σκόπελοι καὶ ὄψαλοι μείζονα τρόπον ἐμπνέωσιν, ὡς ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ναυαγίων, ὧν ἐγένοντο αἰτίαι, ἀλλ' οὐδεμία ἄλλη ἄκρα ἑλληνικῆς γῆς ἀριθμεῖ τόσα θύματα ἐκ ναυαγίων τῆς ξηρᾶς, ναυαγίων ὑπερτάτου καὶ ἀπονενομημένου ἔρωτος, ὅσα τὸ ἱερὸν θυσιαστήριον τῆς Σαπρούς.

Ναί, ἡ Σαπρὸν τὸ ἐνεκρίνισεν, ἀλλὰ καὶ ἐκτὸς αὐτῆς πόσις ἀτυχεῖς ἐρασταὶ δὲν προσήλθον ἐκεῖ ὡς εἰς προσκύνημα καὶ χαιρετίζοντες τὸν κόσμον καὶ τὴν ζωὴν ἀπὸ τῆς ὑψίστης κορυφῆς, δὲν ἐρρίφθησαν εἰς τὴν ἄβυσσον καταπνίγοντες τὰς φλόγας τοῦ ἰδίου πάθους ἐν τῷ ὑγρῷ τάφῳ τῆς περιπαθεστέρης τῶν γυναικῶν!...

Ἐν τῇ θερμῇ καὶ ἠρέμῳ ταύτῃ ὥρᾳ τῆς θερινῆς μεσημβρίας, ἔρημος καὶ βωβός, ἀπαυγάζων ὄλος ὑπὸ τὰς δαφνιλεῖς ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου, ὁ Λευκάτας ὀρθοῦται ἐκεῖ μονόλιθος ὡς γιγάντειον καὶ αἰώνιον μνημεῖον τοῦ ἀληθοῦς ἔρωτος. Καὶ μόνον κατὰ τρικυμώδεις καὶ σκοτεινὰς νύκτας τοῦ χειμῶνος ὁ ἀνεμος μαστιγῶν τοὺς βράχους θ' ἀφυπνίζει ἴσως τοὺς στεναγμούς τῶν ἀπ' αἰῶνος τεθαμμένων θυμάτων τῆς Ἀγάπης, καὶ ἡ θάλασσα σπαράσσουσα τὰ ἴδια στέρνα ἐπὶ τῶν κοπερῶν βράχων θ' ἀντιλαλῇ τοὺς τελευταίους φθόγγους τῆς θαλασσοῦρας τῆς Σαπρούς!...

Ἐνῷ ἰστάμενος παρὰ τὸν τροχὸν τοῦ πηδαλίου προσήλθον τὰς διόπτρας ἐπὶ τῆς κορυφῆς τῆς ἄκρας ἀναζητῶν εἰς μάτην τὰ ἐπ' αὐτῆς ἀπομένοντα ἐτι ἔγνη οἰκοδομῆς, τὰ ὑποτιθέμενα ὡς ἐρείπια τοῦ ναοῦ τοῦ Ἀπόλλωνος, ὁ ὀθωμανὸς Βέης ἐγερθεὶς ἐκ τῆς θέσεώς του μ' ἐπλησίασεν ἵνα μ' ἐρωτήσῃ τί βλέπω μετὰ τούτης προσοχῆς ἐκεῖ ἐπὶ τοῦ ἐρήμου βράχου.

Ὅταν δὲ εἶπον πρὸς αὐτὸν εἰς δύο λόγους τὴν αἰτίαν, δι' ἣν τὸ ἀκρωτήριο κατέστη διάσημον,

ἐκίνησε τὴν κεφαλὴν οἰκτεῖρων καὶ ἐλεεινολογῶν:

— Αἶ, πάει καλὰ ἡ Σαπρὸν αὐτῇ, πῶς τὴν εἶπες, ἦτον γυναῖκα λιγύμουαλη· πῆγε κ' ἐγκρεμίσθη ἀπὸ κεῖ. Μπορεῖ δὲ καὶ νὰ ξεγλύστρησε χωρὶς νὰ τὸ θέλῃ. Μὰ οἱ ἄλλοι, οἱ ἄνδρες; χαθῆκαν οἱ ἐμμορφαις γυναῖκες ἀπ' τὸν κόσμον καὶ πῆγαιναν κ' ἐπείφταν καὶ σπούσαν τὰ κόκαλά τους ἀπὸ κεῖ ἄνω γιὰ χάρι μιανῆς ἄπιστης; Φτοῦ! καὶ προσθεῖς τουρκικὴν τινα βλασφημίαν ἐπανῆλθεν ὀργίλως εἰς τὴν θέσιν καὶ ἐκένωσεν ἀνέτως νέον ποτήριον βραχῆς.

— Ἀμνητή, δὲ μοῦ δίνεις τὸ κιάλι νὰν τὸ ἰδῶ κ' ἐγὼ ἴσως ἔλαχε νὰ ἔξαναπεράσω ἀπὸ δ' ὄθωνες!..

Τὴν αἴτησιν ταύτην μοὶ ἀπέτεινε προσηνεστατα γέρον, πιθανῶς ἀρχαῖος ναύτης, τῆρῶν εὐδιάκριτα τὰ τρία συστατικὰ παντός Ὑδραίου πολιτοῦ, πλατεῖαν θαλασσοχρῶν βράκαν, ὀρθὸν φέσιον καὶ προφορὰν ὑγρὰν καὶ συρτήν. Τῷ ἔδωκα τὰς διόπτρας ἐρωτῶν ἅμα τί ἦτο ἐκεῖνο, τὸ ὅπου ἐπεθύμει νὰ ἰδῇ.

— Ἀμνητή, νά! τὸν κάβο ἐδῶ, τὸ Πήδημα τῆς Κεράς, ποῦ λένε.

Ἐξεπλάγη. Λοιπὸν ἡ παράδοσις καὶ ἐδῶ διετήρησε τὸ ὄνομα τοῦ τόπου; Δυστυχῶς ὁ Ὑδραῖος δὲν ἐγνώριζε τίποτε περισσότερον, οὐδὲ τὸν λόγον, δι' ὃν ἀπεδίετο ὑπὸ τοῦ λαοῦ τὸ ὄνομα τοῦτο.

Καὶ ἡ ὀθωμανὶς;...

Ἀπασχοληθεὶς ἐκ τῶν ἀρχαιολογικῶν ἐρευνῶν ἐλησμονῆσα σχεδὸν τὴν μικρὰν Χανούμισσαν, ἀλλὰ καὶ ὅταν τὴν ἐνεθυμήθην καὶ ἔστρεψα πρὸς αὐτὴν τὸ βλέμμα μὲ τὴν ἐλπίδα ν' ἀντικρύσω πάλιν τὸ φαινετὸν ζεῦγος τῶν ὀφθαλμῶν τῆς, συνήτησα φῆ! ἀντ' αὐτῶν τὴν ἐρυθρὰν θολωτὴν σκέπην τοῦ ἀλεξηλίου, ἧτις τὴν ἐκάλυπτεν ἐξ ὀλοκλήρου.

Κατέβηκα πάλιν εἰς τὴν αἴθουσαν καὶ ἀπεκοιμήθην ἐπὶ τινος ἀνακλιντροῦ, μεθυόμενος σχεδὸν καθ' ὕπνον ὑπὸ παραδοξοτάτου ὄνειρου, καθ' ὃ ἐρρόφων ἐπανελημμένα ποτήρια βραχῆς πληροῦμενα οὐκ ἐκ τῆς φιάλης τοῦ τουρκαλθανοῦ, ἀλλ' ἐξ αὐτῶν τῶν ὀφθαλμῶν τῆς χαριτωμένης κόρης του.

Δ'

Τὸ ἀτμόπλοιο ἠγκυροβόλει ἐν τῷ λιμένι τῆς Ἰθάκης, ἐν ᾧ ἔμελλε καὶ νὰ διακυβερευθῇ. Ἡ ἀπ' αὐτοῦ θεα τοῦ κανονικῶς στρογγύλου λιμένος ὁμοιάζοντος μᾶλλον δεξαμενὴν κήπου, ἢ ἀποψὶς τῆς λευκῆς πόλεως καὶ τῶν γλοερῶν κλιτύων τῶν βουνῶν πέριξ, ἀποτελοῦσι σύνολον ὁμαλώτατον, συμμετρικόν, πλήρες ἀρμονίας, ὅπερ καλύπτει ὡς διὰ πέπλου διαφανοῦς, σκιαυγεία τις καὶ σιωπηλὴ ἀκίνησις, συνήθης μετὰ τὴν ὥραν τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου. Νομίζετε ὅτι ἡ φύσις, δρῶσα δι' ὅλων αὐτῆς τῶν δυνάμεων κατὰ τὴν διάρκειαν

της ημέρας, ἀπέκαμην ἤδη καὶ κλίνει μελαγχολῶσα ἐν ἀναπαυθῆ.

Ἐπανήλθον πρὸ μικροῦ ἐκ τοῦ περιπάτου μου ἀνά τὰς ὁδοὺς τῆς Ἰθάκης καὶ ἐγευμάτισα ἐξαιρέτα μεταξύ οὐρανοῦ καὶ πόντου, δηλαδή ἐπὶ τῆς γερφύρας τοῦ πλοίου μετὰ τοῦ πλοιάρχου καὶ τῶν ευαριθμῶν ἐπιβατῶν.

Αἱ ἐκ τῆς θέας τῆς πόλεως ἐντυπώσεις μου εἶνε μηδαμιναί. Ὅλαί αἱ πόλεις τῆς Ἑλλάδος ἐκ πρώτης ὄψεως εἶνε αἱ αὐταί. Ἄς σημειώσω τοῦτο τὸ προσὸν πρὸς τιμὴν τῆς Ἰθάκης ὑπερέχει πολλῶν μεγαλωνύμων ἐλληνικῶν πόλεων κατὰ τὴν καθαριότητα καὶ εὐπρέπειαν.

Ἐκάπνιζον τὸ σιγάρον μου ὑπὸ τὸ λαμπρὸν φῶς πανσελήνου καθήμενος παρὰ τὴν πρύμνην. Ἐβλεπόν κυκλῶ ὄλην ἐκείνην τὴν θάλασσαν ἀπροστίλθουσαν ὑπὸ τὸ φέγγος τῆς σελήνης ὡς νὰ ἦτο ἄργυρος ἀνανελυμένος...

Ἰσχυρὸς ῥόγγος ὡς μελωδία εὐθυαύλου μὲ ἀπέσπασεν ἐκ τῆς ὀρυκτολογικῆς ταύτης μελέτης. Ὁ τουρκάλβανὸς ἀποκαμῶν, ποτίσθεις δὲ καὶ ἀφθόνας ὑπὸ τοῦ οἰνοπνεύματος, ἔκλινε νυσταλέων τὴν κεφαλὴν καὶ ἐκοιμήθη ἐπάνω του.

Ἡ μικρὰ Χανούμισσα ἀκίνητος μέχρι τοῦδε ὡς ν' ἀπελιθώθη ἐπὶ τοῦ σιμποδος, ἀνεκινήθη αἰφνης καὶ ἔστρεψε τὴν κεφαλὴν ἀνησυχῶσα διὰ τὸν ὑπὸ τοῦ πατρὸς τῆς προξενούμενον θόρυβον. Ὁρθώσασα δ' εἶτα τὸν τράχηλον μετ' ἀπεριγράπτου μεγαλείου καὶ χάριτος προσήλωσε τὸ βλέμμα εἰς τὴν σελήνην.

Ἡ περιέργεια ἤρχισε ν' ἀναρριπίζεται πάλιν ἐν ἐμοί. Μόνον δύο ὀφθαλμοὺς ἐγνώρισα τόσον λαμπροὺς ὑπὸ τὸ φῶς πανσελήνου. Ποία ἦτο λοιπὸν αὐτὴ ἣτις τοὺς ἔκλειπε, τοὺς ἐπλαστογράφησε τρῶσον ἐπιτυχῶς διὰ νὰ μὲ ταρασῆ ἐν μέσῃ θαλάσῃ; Διὰ τοῦ λογισμοῦ ἀφήρουν κατὰ μικρὸν τὰς πτυχὰς τοῦ κατηραμένου πέπλου καὶ ἀπεκάλυπτον ἀνὰ ἓν καὶ τὰ λοιπὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ προσώπου τῆς. Ὅλα ἦσαν κλειμμένα, ὅλα πλαστογραφημένα! Αἱ παρειαὶ χνοῦδες καὶ εὐχροὶ ὡς ὄριμα ῥοδάκινα, τὰ χεῖλη λεπτὰ καὶ σφιγκτὰ πλήρη πείσματός καὶ χαρυστάτης εἰρωνείας, καὶ ὡς διάδημα τῆς περικαλλοῦς ὄψεως ἡ κόμη μελίχρους καὶ ἐν ἀνωμαλίᾳ περιπελεγμένη, ἀκατάστατος ὡς ἡ κεφαλὴ, τὴν ὁποίαν ἐκόσμει...

Ὁ βέης ἐξύπνησε καὶ ἠγέρθη ἐκ τῆς θέσεώς του τανυόμενος ἵνα ἀποδιώξῃ τὸν ὕπνον. Τὸν ἐπλησίασα.

— Ἐνυστάξατε, τῷ εἶπα.

— Ναί, ἀπεκρίνατο χασιμώμενος, καὶ ἅμα ἔχη κανεῖς τέτοια βάρσανα μαζί του οὔτε νὰ κοιμηθῆ δὲν ἔμπορεῖ. Καὶ ἔδειξε πρὸς τὴν κόρην του.

Ὁ ταλαίπωρος ἐνόησε λοιπὸν νὰ περάσῃ τὴν νύκτα ἀγρυπνῶν πλησίον αὐτῆς; Ἄλλ' αὐτὸ ἦτο βασανιστήριον!

— Μὰ γιατί τάχα; ἐτόλμησα νὰ εἶπω, ἐνῶ

τὸ ἀτμόπλοιο ἔχει ἰδιαιτέρον μέρος, γυναικωνίτην, ὅπου ἤμποροῦσε νὰ πάγῃ ἡ κόρη σας νὰ μὴ βασιλεύσθε σεῖς κ' ἐκείνη.

— Καὶ ποῦ τὸ ἤξερα ἐγὼ αὐτό; πρώτη φορὰ ταξιδεύω.

— Μπορεῖτε καὶ τώρα νὰ πῆτε ἐς τὸν πλοίαρχον.

— Καὶ ποῦ εἶνε τὸς ὁ καπετάνιος;

— Ἐγὼ σὰς πηγαίνω.

— Καλό, εὐχαριστῶ! Μεχμέτ, αἱ, Μεχμέτ! Ἀκούσας τὸ ὄνομα τοῦτο ἐπλησίασεν ὁ μεγαλύτερος τῶν υἱῶν του. Ὁ βέης ἀπέτεινε πρὸς αὐτὸν τουρκιστὶ τὸν λόγον διὰ φωνῆς αὐστηρῆς καὶ ἀποτόμου. Ὁ δὲ παῖς σπεύσας ἐκαθέσθη πλησίον τῆς ἀδελφῆς.

Ὁ πλοίαρχος, τοῦ ὁποίου ἡ προβεβηκυῖα ἡλικία ἐνεπνεύσεν ἐμπιστοσύνην εἰς τὸν Ἀλβανόν, ἀπεδέξατο προθυμῶς τὴν παράκλησιν καὶ ἀφού συνωμίλησεν ἐπὶ μικρὸν ἄλβανιστὶ μετὰ τοῦ βέη, ὠδήγησεν αὐτοπροσώπως αὐτὸν μετὰ τῆς κόρης εἰς τὸ δωμάτιον τῶν κυριῶν. Ὁ βέης κατέλιπεν ἐκεῖ τὴν μικρὰν Χανούμισσαν, ἔκλεισε καλῶς τὴν θύραν τοῦ δωματίου, καὶ ἀνεβῶν ἐπὶ τοῦ καταστρώματος, ἐξηπλώθη καὶ ἐκοιμήθη στρατιωτικώτατα περιτετυλιγμένος ἐντὸς τῆς δασυμάλλου κάπας αὐτοῦ.

Γ'.

Τὴν ἐπιούσαν ἐπλέομεν πρὸς τὰς ἀκτὰς τῆς Ἀκαρνανίας. Καὶ ὅμως παρὰ τὴν συνήθειάν μου ἀντὶ ν' ἀνέλθω ἀπὸ τῆς αὐγῆς εἰς τὸ καταστρώμα, ἐνῶ ὁ ἥλιος πρὸ πολλοῦ εἶχεν ἀνατεῖλῃ, ἐκαθήμην ἐτι ἐν τῇ χαμηλῇ αἰθούσῃ ἀναμένων τὴν λύσιν τοῦ αἰνίγματος, ἀπὸ τοῦ ὁποίου μ' ἐχώριζε μόνον μία κλειστὴ θύρα.

Ὁ μικρότερος τουρκάπαις, Χαλὴλ ὀνομαζόμενος, εἶχε ταχθῆ ἤδη φύλαξ τῆς ἀδελφῆς. Αὐτὸς μόνος ἤνοιγε καὶ ἔκλεισε τὴν θύραν, ἀνήρχετο καὶ κατήρχετο μεταβιβάζων παραγγελίας τοῦ πατρὸς ἢ ἐπιθυμίας τῆς κόρης, τίς οἶδεν! Ὁ πονηρὸς διήνοιγε μικρὸν τὴν θύραν, ὠλισθαίνεν ὡς ὄφις καὶ δὲν ἐλησμονεῖ οὔτε μίαν φορὰν νὰ τὴν κλείσῃ ἀσφαλῶς. Δις ἢ τρις ἦλθε πρὸς τὸ μέρος, ἐν ᾧ ἐκαθήμην, μὲ προσέβλεψε περιέργως ὡς νὰ ἤθελε νὰ μὲ ἐρωτήσῃ τι, εἶτα ἐτόλμη πάλιν εἰς φυγὴν. Ἐγὼ δ' εἰδίσταζον νὰ τῷ ἀποτείνω τὸν λόγον παραλόγως φοβούμενος μὴ ἀποκαλυφθῶσιν οἱ μυστικοὶ διαλογισμοὶ μου.

Ἐπὶ τέλους ὁ παῖς προσῆλθεν ἀπορασισμένος νὰ ὁμιλήσῃ:

— Δός μου ἓνα τσιγάρο! εἶπε πρόπετως.

Ἐμειδίασα ἀκουσίως.

— Τσιγάρο ἐσύ; καὶ πίνεις καπνὸ ἀπὸ τώρα;

— Ναῖσαι, ἀπήντησεν αὐθαδῶς καὶ ἔλαβεν αὐτοβούλως ἐν σιγάρον ἐκ τῆς ἀνοικτῆς σιγαρο-

θήκης μου χωρὶς νὰ χάσῃ καιρὸν. Τὸ ἦναψε καὶ ἤρχισε νὰ καπνίζῃ τὸ δεκαετὲς παιδάριον ὡς πεπειραμένος καπνιστῆς. Ἐνῶ δ' ἐσκεπτόμην πῶς νὰ συνδέσω μετ' αὐτοῦ συνομιλίαν, ἐχάθη ἀπ' ἐμπρός μου.

Μετὰ μικρὸν κατῆλθε πάλιν ἐκ τοῦ καταστρώματος καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸ δωμάτιον τῆς ἀδελφῆς του. Δὲν ἤργησε νὰ ἐξέλθῃ καὶ νὰ διευθυνθῆ πρὸς ἐμέ:

— Θέλει κ' ἡ Ντούτσα τσιγάρο! καὶ ἡτοιμάζετε πάλιν ν' ἀρπάσῃ ἐκ τῆς σιγαροθήκης, ἀλλ' ἐγὼ προλαβὼν ἔκλεισα καὶ ἔθηκα αὐτὴν εἰς τὸ θυλακίον μου. Ἐξησφάλιζον οὕτω συνομιλίαν μετ' αὐτοῦ:

— Νὰ σοῦ πῶ, δὲν τῆχουμε μαζί τὰ τσιγάρα. Ποιὰ εἶνε πάλιν αὐτὴ ἡ Ντούτσα ποῦ θέλει νὰ καπνίσῃ;

— Ἡ ἀδελφὴ μου ἐκεῖ μέσα.

— Ἀδελφὴ σου; Ψεύτη, ἔχεις ἀδελφὴ ἐσύ; ἢ τὸ λές γιὰ νὰ πάρῃς τὸ τσιγάρο;

— Δὲν λέω ψέμματα! ἀπήντησεν ὀργιζόμενος ὡς κυνάριον.

— Καὶ εἶνε νέα ἡ γρηὴ ἡ ἀδελφὴ σου;

— Κορίτσι... τὴν πάμε ἐς τὴν Πολί νὰ τὴν παντρεύωμε.

— Καλὰ λοιπὸν, δός τῆς τσιγάρα ἀφού θέλει νὰ καπνίσῃ.

Τῷ ἔδωκα πέντ' ἔξ σιγάρα καὶ ἔσπευσε νὰ τὰ μεταβιβάσῃ. Ἐπανήλθε κρατῶν ἐν ἀνὰ χεῖρας:

— Μοῦ εἶπε νὰ τῆς τὰνῶψῃς. Ἐξεπλήρωσα εὐχαρίστως τὴν νέαν αἴτησιν τῆς Ὀθωμανίδος, γελῶν κατ' ἐμαυτὸν διὰ τὸ ὑψηλὸν ἀξίωμα εἰς τὸ ὁποῖον μὲ ἀνεβίβαζεν. Ἄλλ' ἡ ἐκπληξίς μου ἐκορυφώθη ὅταν ὁ μικρὸς Χαλὴλ προσῆλθε καὶ τρίτον κρατῶν μικρὰν πίπαν ἐξ ἡλέκτρου κομφῶς ἐξεργασμένην:

— Μοῦ τῶδωκε ἡ Ντούτσα νὰ σ' τὸ δώσω.

— Ἐμένα!

— Ναί· σ' τὸ χαρίζει, λέει.

Ἐξετίμησα τὴν ὀθωμανικὴν μεγαλοδορίαν. Εἰς ἀπόδοσιν ὀλίγων σιγάρων ἐλάμβανα χάρις αὐτῆς τόσον εὐμορφον χάρισμα, ὅπερ καθίστων ἐτι πολυτιμότερον αἱ περιστάσεις, ὑπὸ τὰς ὁποίας ἀπέκτων αὐτό. Ἄλλὰ συγχρόνως ἀνελογιζόμενη εἰς ὁποῖον κίνδυνον μ' ἐξέθετεν ἡ ἀποδοχὴ του. Ἄν ὁ μικρὸς πειρασμὸς τὸ ἔλεγεν εἰς τὸν πατέρα του; Ἡθέλησα νὰ τὸν δοκιμάσω:

— Ποιὸν ἀγαπᾷς περισσότερο, τὸν πατέρα σου ἢ τὴν μητέρα σου;

— Δὲν ἔχω μητέρα.

— Τὸν πατέρα σου ἢ τὴν Ντούτσα;

— Ὁ πατέρας μου εἶνε κακός, μὲ δέρνει ἡ Ντούτσα εἶνε καλὴ, μὲ φιλεῖ.

Ἡ ἀπάντησις αὐτῆ μὲ καθησύχασεν ἐν μέρει. Ἄλλ' ἐπὶ τέλους θὰ ἐχωριζόμεθα χωρὶς νὰ ἴδω τὴν μορφήν τῆς μικρᾶς Ὀθωμανίδος, μετ' ἧς συνεδεόμην ἤδη διὰ πραγματικῆς ἀναμνήσεως;

Ἀφού ἡ Τύχη μ' ἐγκατέλιπεν, ἦλθεν εἰς βοήθειάν μου ἄλλη τις, γυνὴ καὶ αὐτὴ — δὲν τὴν μαντεύετε — ἡ Γεωγραφία. Καὶ ἰδοὺ πῶς:

Συνήθως ὅταν ταξιδεύω φέρω ἐν τῷ ὀδοιπορικῷ μου σάκκῳ μικρὸν χάρτην τῆς Ἑλλάδος. Ὁ χάρτης μου αὐτὸς ἔκειτο ἐπὶ τῆς τραπέζης δειδπωμένος. Ἡ παιδικὴ περιέργεια ἔκαμε τὸν Χαλὴλ νὰ τείνῃ πρὸς αὐτὸν τὴν γείρα· ὅταν δὲ τὸν ἐξεδίπλωσεν, ὅταν εἶδε τὰς ἀκαταλήπτους γραμμὰς καὶ τὰ ποικίλα αὐτοῦ χρώματα θάμβος χαρῆς ἐπεχύθη ἐπὶ τῆς μορφῆς του.

— Δικὴ σου εἶνε αὐτὴ ἡ ζωγραφία; ἠρώτησεν ἐκπληττόμενος διὰ τὸ μέγεθος τῆς εὐτυχίης μου ἐπὶ τῇ ιδιοκτησίᾳ.

— Ναί, δική μου!

— Νὰ τὴν εἶχα ἐγώ...

— Σοῦ τὴν χαρίζω.

Τότε ἡ ὄψις του ἔλαβε τοιαύτην χροιάν ὡς νὰ ἐζωγραφῆθησεν ἐπ' αὐτῆς ὅλα τὰ χρώματα τοῦ χάρτου. Δὲν εἶπεν οὔτε εὐχαριστῶ· ἤρπασε τὸν χάρτην καὶ ἔσπευσε πρὸς τὴν ἀδελφὴν. Ἐκ τῆς βίας δ' αὐτοῦ εἰσερχόμενος ἀφήκεν ὀρθάνοικτον τὴν θύραν. Ἐντὸς τοῦ πλακίσιου αὐτῆς ἐζωγραφῆθη τότε εἰκὼν ἀπαράμιλλος. Ἡ μικρὰ Χανούμισσα ἐκάθητο νοηλῶς ἐξηπλωμένη ἐπὶ ἀνακλιντροῦ. Εἶχεν ἀραιρέση τὸν πέπλον ἀπὸ τῆς μορφῆς καὶ ἀσκεπῆς οὕτως ἠκτινοβόλοι κάλλος ὄλη καὶ ἀκμή. Αἱ πόσον μᾶς πλανᾷ ἡ φαντασία καὶ μάλιστα ὅταν ἀδελφοῦται μετὰ τῆς ἀγάπης! Ἡ μορφή ἐκείνη, ἦν ἐπλαττον ἀντίγραφον ἄλλης περικαλλοῦς μορφῆς, ἦτο πρωτότυπον ὡραῖον καὶ ὅλως διάφορον. Δὲν ἦτο μελίχρους ἡ κόμη καὶ ἄτακτος, ἀλλὰ μέλαινα καὶ στυλπνὴ ὡς ἐκ μαύρης μεταξῆς καὶ κατέπιπτε πλουσία περὶ τὴν μορφήν καὶ τὸν τράχηλον, δὲν εἶχε παρειαὶ ὡς ῥοδάκινα, ἀλλ' ἦσαν βεβαμμένοι εἰς τὸ γλυκύτερον μελαγχρινὸν χρῶμα τῆς Ἀνατολῆς, καὶ τὰ χεῖλη τῆς δὲν ἦσαν λεπτὰ καὶ συνεσφιγμένα, ἀλλὰ μᾶλλον παχέα καὶ ἐλαφρῶς προέχοντα· καὶ αὐτοὶ δὲ οἱ ὀφθαλμοὶ περικυκλοῦμενοι ὑπὸ τόσῳ διαφόρων χαρακτηριστικῶν δὲν ὁμοιάζον πλέον πρὸς τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐκείνους...

Ἀνέμενον αὐγὴν καὶ εἶγον ἀπέναντί μου ἐσπέρην, ἀνέμενον φῶς καὶ ἔβλεπον σκιάν, προσεδόκων τὴν Χάριν καὶ ἠτένιζον τὴν Ἠδυσθαίαν. Δειπλοῦν αἰσθητὰ θλίψεως ἅμα καὶ χαρᾶς μὲ κατελάμβανεν. Ἐλυπούμην διότι διεψεύσθησάν αἱ προσδοκίαι μου καὶ ἡ φαντασία μου ἀπέμενον οὕτω χρεωκοπημένη, ἔχαιρον δ' ἀφ' ἐτέρου ὅτι ἡ προσφιλεῖς μορφή τῶν ὁνείρων μου ἐξησφάλιζετο εἰς τὴν τελείαν κατοχὴν ἐκείνης μόνης, εἰς ἣν ἀνῆκε, καὶ ἐμεμρόμην ἐμαυτὸν διότι ἐτόλμησα νὰ πιστεύσω ἐπὶ τινὰ καιρὸν ὅτι ἡ φύσις ἐκδίδει ἀντίτυπα τῶν τελείων καὶ μοναδικῶν αὐτῆς πλάσματων.

Καὶ ἡ θύρα ἐκλείσθη καὶ ἡ εἰκὼν ἐσβέσθη.

Ὡς νὰ ἦτο δὲ πεπωμένον τίποτε νὰ μὴ με συνδέσῃ πρὸς τὴν περικαλλῆ Ὀθωμανίδα, ἣτις ἐτάραξεν ἐπὶ μικρὸν τὴν ἡσυχίαν τοῦ ταξειδίου μου, καὶ αὐτὸ τὸ χάριεν δῶρον της, ἐνῶ ἀπεβιβαζόμεν ἐν Πειραιᾷ, ὠλισθήσεν ἐκ τοῦ θυλακίου μου καὶ ἔπεσεν εἰς τὴν θάλασσαν.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΡΟΣΙΝΗΣ

ΕΠΑΚΟΛΟΥΘΑ

ΣΤΙΓΜΙΑΙΑΣ ΟΡΓΗΣ

αἰτήγημα

Συνέχεια ἴδε προηγούμε. φύλλον.

Ὁ εἰσαγγελεύς ἐζήτησε τὰς ἀπαιτούμενας ἐξηγήσεις. Ὁ κύριος καὶ ἡ κυρία Σαμπιὼν ἦσαν πλούσιοι κτηματίαι, ἡ δὲ Λεωνώρα μονογενὴς αὐτῶν θυγάτηρ. Εἶχον σχετισθῆ μετὰ τοῦ Γουσταύου Ἐσκουδιέ ἐν τῇ ἐξοχῇ εἰς τὴν οἰκίαν ἀξιοτιμῶν φίλων. Καὶ ὁ Γουσταύος κατήγετο ἐκ καλῆς οἰκογενείας, ἣτις εἶχε μὲν περιουσίαν ἀλλ' ἀπώλεσεν αὐτήν. Οὐδὲν δυσάρεστον ἐγνώριζον περὶ αὐτοῦ ἢ μόνον ὅτι ἐστερείτο χρημάτων καὶ θέσεως. Δὲν ἐθεώρησαν καλὸν νὰ ἐνθαρρύνουσιν τὰς πρὸς τὴν δεσποινίδα Σαμπιὼν φιλοφρονήσεις αὐτοῦ, ἀλλ' ἡ νεᾶνις ἠράσθη ἐμμανῶς τοῦ ὠραίου ἐκείνου νέου. Οἱ γονεῖς εἶχον ἀρνηθῆ νὰ συγκατατεθῶσιν εἰς τὸν γάμον, ἀλλ' ἡ νεᾶ ἐδήλωσεν ὅτι οὐδέποτε θὰ ἐλάμβανεν ἄλλον σύζυγον. Ἐπέμμενον ἐκατέρωθεν, ὅταν δὲ ἡ δεσποινὴς Σαμπιὼν, κατὰ τὴν ἐνηλικιώτητα αὐτῆς, ἠθέλησε νὰ πράξῃ κατὰ τὸ δοκοῦν, ἐγνωστοποίησε μετὰ σεβασμοῦ πρὸς τοὺς γονεῖς αὐτῆς τὴν ἀπόφασίν της. Δυστυχῶς ἡ Λεωνώρα, γενομένη ἐνήλιξ, ἠδύνατο νὰ διαθέσῃ ἐλευθέρως περιουσίαν κληροδοτηθεῖσαν αὐτῇ ὑπὸ τῆς θείας της, ὃ δὲ νέος ἐγνώριζε βεβαίως τοῦτο. Ὁ γάμος ἐγένετο, παρὰ τὴν βῆτην ἀρνησιν τῶν γονέων, ἐκτοτε δὲ πᾶσα μεταξὺ αὐτῶν σχέσις διεκόπη.

Ἐγνώριζον ἐκ τῶν ὑπηρετῶν καὶ τῶν παιδικῶν φίλων τῆς Λεωνώρας, οἵτινες ἐξηκολούθουν βλέποντες αὐτήν, ὅτι ὁ οἰκογενειακὸς βίος ἦτο ταραχώδης, καὶ ὅτι συνέβαινον συχνὰ σκηναὶ δυσάρεστοι μεταξὺ τῶν δύο συζύγων. Ἡ σιωπὴ τοῦ κυρίου Ἐσκουδιέ ἐπέτρεπε νὰ ὑποθέσῃ τις τὰ πάντα· διότι δὲν εἶχε κανὲν συμμέρον νὰ παρασιωπᾷ τὰ ἐλαττώματα τῆς συζύγου αὐτοῦ, ἂν εἶχε τοιαῦτα, ἢ ν' ἀποκρύψῃ τοὺς λόγους τῆς ἀπουσίας αὐτῆς, ἂν τοὺς ἐγνώριζεν. Ἀναμφιβόλως, δὲν ἠδύνατο τις νὰ προσάψῃ δολοφονίαν εἰς ἄνθρωπον, ἀπὸ τοῦ ὁποίου ἀπεμάκρυνον τοιαύτην ὑπόνοιαν ἢ ἀνατροπὴν καὶ ἡ κοινωνικὴ αὐτοῦ θέσις. Πιθανὸν ὅμως ὁ κρυφίονος οὗτος ἄνθρωπος νὰ παρεφέρθη ἐκ στιγμιαίας ὀργῆς, τοῦ δὲ κακούργηματος διαπραχθέντος νὰ ἐφήρμοσεν ὅλα τὰ

μέσα πνεύματος καλλιεργημένου ὅπως ἐξαλείψῃ τὰ ἴχνη του.

Ὁ εἰσαγγελεύς ἐδυσκολοῦετο νὰ πιστεύσῃ ὅτι ἀνὴρ, οἷος ὁ κ. Ἐσκουδιέ, διέπραξεν ἐγκλημα τόσον φοβερόν. Ἐγνώριζεν ἄλλως, πόσον δύσκολος εἶνε ἡ ἐξαφάνισις ἐνὸς πτώματος. Ἄν ὁ σύζυγος ἐπληρώθη ἐκ ταξειδίου ἄνευ τῆς γυναίκος του, θὰ ἠδύνατο τις νὰ πιστεύσῃ, ὅτι τὴν εἶχε βίψει εἰς κρημνόν, τὴν ἐπνίξεν ἐντὸς ποταμοῦ ἢ ἐστραγάλισεν αὐτὴν ἐντὸς δάσους. Ἄλλ' εἶχαν ἐξέλθει τῆς οἰκίας αὐτοῦ κατὰ τὴν ἐβδόμην ὥραν καὶ ἐπανῆλθε τὴν τρίτην μετὰ τὸ μεσονύκτιον. Βεβαίως κατὰ τὴν ὀγδόην ὥραν δὲν ἠδύνατο νὰ εὑρῇ τὸν ἀπαιτούμενον καιρὸν πρὸς ἐκτέλεσιν τοῦ κακούργηματος. Μόνον ἦτο νόμιμον ν' ἀπαιτήσῃ παρ' αὐτοῦ ἐξηγήσεις περὶ τῆς χρήσεως τοῦ καιροῦ αὐτοῦ καὶ περὶ τῶν αἰτίων, εἰς τὰ ὅποια αὐτὸς οὗτος θ' ἀπέδιδε τὴν ἐξαφάνισιν τῆς κυρίας.

Ὁ Γουσταύος Ἐσκουδιέ προσεκλήθη τὴν ἐπιούσαν νὰ μεταβῇ εἰς τὸ γραφεῖον τοῦ εἰσαγγελεύου δι' ὑπόθεσιν ἀφορώσαν αὐτόν. Ὁ εἰσαγγελεύς, βλέπων αὐτόν εἰσερχόμενον, ἐξεπλάγη ἐκ τῆς ἐκφράσεως ἰσχυρᾶς θελήσεως, τῆς ἀπεικονιζομένης ἐπὶ τοῦ προσώπου αὐτοῦ, ἐφ' οὗ ἀνεγίνωσκε τις ψυχρὰν ἀποφασιστικότηταν καὶ μεγάλην ἀταραξίαν. Ὁ Γουσταύος Ἐσκουδιέ ἐκάθισεν χωρὶς οὐδὲν νὰ εἴπῃ, παρατηρῶν προσεκτικῶς τὸν εἰσαγγελέα. Οἱ δύο ἄνδρες παρετήρουν ἀλλήλους πρὶν ἢ συγκρουσθῶσιν. Ὁ εἰσαγγελεύς περιέμεινε πρὸς στιγμὴν, ἐλπίζων ὅτι ὁ ἀπέναντι αὐτοῦ θὰ προέδιδεν ἐκ τῶν πρώτων αὐτοῦ λόγων οἰονδη-ποτε αἰσθημα· ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ σιωπὴ παρετί-νετο, ἠναγκάσθη ν' ἀρχίσῃ ὁ ἴδιος τὴν συνδιάλεξιν.

— Σὺς προσεκάλεσα, κύριε, διὰ νὰ ζητήσω παρ' ὑμῶν ἐξηγήσεις περὶ τῆς ἐξαφανίσεως τῆς κυρίας Ἐσκουδιέ. Σὺς προειδοποιῶ ὅτι ἐπελή-φθην τῆς ὑποθέσεως κατ' αἴτησιν τῆς οἰκογενείας τῆς συζύγου σας, καὶ ἐλπίζω ὅτι δὲν θὰ τηρή-σητε ἀπέναντί μου τὴν στάσιν, τὴν ὁποίαν ἐτη-ρήσατε ὅτε ἐπισκέφθη ὑμᾶς ὁ ὑπάστυνός μου. Αἱ περιστάσεις αἱ συνοδεύσασαι τὴν ἐξαφάνισιν ταύ-την εἶνε ἀρκούντως σοβαραὶ, ἡ δὲ δικαιοσύνη καθῆκον αὐτῆς ἐθεώρησε νὰ ζητήσῃ παρ' ὑμῶν ἐξηγήσεις.

— Ὅχι εἶπω καὶ πρὸς ὑμᾶς, κύριε εἰσαγγελεῦ, ὅτι ἤδη ἀπήντησα πρὸς τοὺς ἐρωτήσαντάς με περὶ τούτου ἄγνωσθὶν εὐρίσκεται ἡ κυρία Ἐσκουδιέ.

— Κατὰ ποίας περιστάσεις ἀνεχώρησεν ἐκ τῆς οἰκίας σας;

— Τοῦτο δὲν ἀφορᾷ ὑμᾶς.

— Πῶς, κύριε! ἀνεκράξεν ὁ εἰσαγγελεύς θο-ρυβηθεὶς. Λησμονεῖτε ὅτι ὁμιλεῖτε πρὸς τὸν ἀν-τιπρόσωπον τῆς δικαιοσύνης; εἶμαι εἰς θέσιν νὰ σὺς κάμω νὰ τὸ ἐνθυμηθῆτε.

— Ἄγνωσθὶν ἐπὶ τίνι τίτλῳ τολμάτε νὰ μ' ἐρωτᾶτε περὶ τῶν ἐν τῇ οἰκίᾳ μου συμβαινόντων, καὶ εὐρίσκω τὴν περιέργειάν σας ὄλως ἀδιάκριτον.

— Δὲν εἶνε δυνατόν νὰ ὑπάρξῃ ἀδιακρισία εἰς τὴν ἐξάσκησιν νομίμου ἐντολῆς. Σὺς προσκα-λῶ νὰ μοι ἀπαντήσητε, καὶ ν' ἀπαντήσητε εὐ-πρεπῶς.

— Δότε μοι σῆς τὸ παράδειγμα μὴ ἀναμι-γνύμενος εἰς τὰς ὑποθέσεις μου χωρὶς νὰ παρα-κληθῆτε πρὸς τοῦτο.

— Εἶμαι ἠναγκασμένος ν' ἀναμιχθῶ εἰς τὰς ὑποθέσεις σας, ἐπανελάθεν ὁ εἰσαγγελεύς, ὅστις ἤρχιζεν ἀνυπομονῶν· πρὶν ἢ ἀπαγγεῖλω καθ' ὑμῶν κατηγορίαν, ἐπεθύμησα νὰ συνδιαλεθῶ μεθ' ὑμῶν, ἐλπίζων ὅτι αἱ ἐξηγήσεις, τὰς ὁποίας ἐκουσίως θὰ μοι ἐχορηγεῖτε, ἤθελον μὲ φέροι εἰς θέσιν νὰ καταπραῖνω τὰς ἀγωνίας οἰκογενείας δικαίως ἀνησυχούσης· ἀλλ' αἱ ἀπαντήσεις ὑμῶν δικαιολογούσιν ὅλας τὰς ὑποθέσεις.

— Περὶ τίνων ὑποθέσεων θέλετε νὰ ὁμιλήση-τε; ἠρώτησεν ὁ Γουσταύος Ἐσκουδιέ.

— Ἐρροῦσατε τὴν σύζυγόν σας.

— Κύριε, εἰσθε αὐθάδης.

— Προσέξατε, κύριε! ὑβρίζετε ἐνα εἰσαγγε-λεῖα.

— Σὺς πρῶτος μὲ ὑβρίσατε διατυπώσαντες κατ' ἐμοῦ ὑπαινιγμὸν, μὴ ἐπιτροπέμενον μεταξὺ ἀνθρώπων εὐ ἠγμέμων. Ὑποδείξατέ μοι δύο τῶν φίλων σας ἵνα κανονίσωσι τὴν διαφορὰν μετὰ δύο ἰδικῶν μου.

— Μὲ προκαλεῖτε! Καλά. Εἴμπορεῖτε ν' ἀπο-συρθῆτε. Θὰ κατορθώσω νὰ σὺς ἀναγκάσω ν' ἀπαντήσητε.

— Δὲν ἤξιζε τὸν κόπον νὰ μὲ ἀνησυχῆσητε ἂν δὲν εἶχετε ἄλλο τι νὰ μοι εἴπητε.

Οἱ δύο ἄνδρες ἀπεχωρίσθησαν ψυχρῶς.

Ὁ εἰσαγγελεύς εἶχεν ἀγανακτήσει. Ἦτο ἐξοικειωμένος νὰ ὁμιλῇ πρὸς ἀνθρώπους ταπει-νοὺς, προσπαθοῦντας νὰ μὴ δυσχεραστῶσιν αὐτόν, καὶ δεικνύοντας αὐτῷ εὐλαθεῖ ὑποταγήν, καὶ δὲν ἠδύνατο νὰ παραδεχθῇ τὸν δυσχυρισμὸν τοῦ Γουσταύου Ἐσκουδιέ, τοῦ νὰ προσνεχθῇ αὐτῷ ὡς ἴσος πρὸς ἴσον. Μικροῦ δεῖν νὰ διατάξῃ ἀμέ-σως τὴν σύλληψίν του, ἐπὶ τῇ κατηγορίᾳ ἐξυ-βρίσεως δικαστοῦ ἐν τῇ ἐξασκήσει τῶν καθηκόν-των αὐτοῦ. Ἄλλ' ἐφοβήθη μὴ περιπλακῆ εἰς ὑπόθεσιν δυσάρεστον, διεξάγων δίκην ἐπὶ ζητή-ματος καθαρῶς προσωπικοῦ. Εἶνε πάντοτε δυσά-ρεστον νὰ εἴπῃ τις, ὅτι κακῶς προσνηχθήσαν πρὸς αὐτόν.

Εἶχεν ἄλλως ἕτερον μέσον, πάντη κανονικόν, ἵνα δώσῃ πρὸς τὸν ἀντίπαλόν του νὰ ἐννοήσῃ, ὅτι δὲν ἐμπαιξέει τις οὕτω τὴν δικαιοσύνην τοῦτο ἦτο ἡ τακτικὴ ἐπιδιώξις τῆς κατηγορίας. Αὐ-θήμερόν διεβίβασε τὰ ἐγγράφα πρὸς τὸν ἀνακρι-τὴν μετὰ τῆς αἰτήσεως αὐτοῦ, τὴν δ' ἐπιούσαν

ὁ ὑπάστυνός μου, συνοδεύόμενος ὑπὸ δύο κλητῆρων, παρουσιάζετο παρὰ τῷ κ. Ἐσκουδιέ κομίζων ἐνταλμα συλλήψεως. Ὁ κατηγορούμενος οὐδεμί-αν προέβαλεν ἀντίστασιν ἢ παρατήρησιν. Ὁδη-γῆθη, συνωδὰ τῷ νόμῳ, ἐντὸς τῶν εικοσιτεσσά-ρων ὡρῶν, παρὰ τῷ ἀνακριτῇ, ὅστις ἔκαμε τὴν πρώτην ἀνάκρισιν.

Ὁ κατηγορούμενος Ἐσκουδιέ, ἐρωτηθεὶς ἂν ἤθελε ν' ἀπαντήσῃ, ἀνήγγειλεν ὅτι τὸ ἐνταλμα τῆς συλλήψεως ἐτροποποίησε τὴν θέσιν αὐτοῦ· μέχρι τοῦδε ἦτο πολιτὴς ἐνεργῶν ἐν πάσῃ ἐλευ-θερίᾳ· ἐφρονεῖ ὅτι δὲν ὤφειλε ν' ἀπαντήσῃ εἰς ἐρωτήσεις, τὰς ὁποίας δὲν εἶχον δικαίωμα νὰ τῷ ἀπευθύνωσι, καὶ προσνηχθῆ πρὸς τοὺς ἐπι-σκεφθέντας αὐτόν, πρὸς τὸν ὑπάστυνόν μου καὶ τὸν εἰσαγγελέα, ὡς πρὸς ὀχληροὺς ἄνευ ἐντολῆς. Ἦδη διετέλει εἰς τὴν ἐξουσίαν τῆς δικαιοσύνης καὶ δὲν εἶχε πλέον λόγους ἵνα μὴ συντελέσῃ πρὸς ἐπιτελέσιν τοῦ ἔργου αὐτῆς· ἐθεώρει ἑαυτὸν ἀπέ-ναντι τοῦ ἀνακριτοῦ οὐχὶ ὡς ἄνθρωπον ἐνώπιον ἀνθρώπου, ἀλλ' ὡς ὑπόδικον ἐνώπιον ἀντιπροσώ-που τοῦ νόμου, καὶ ἦτο διαθετιμῶν ν' ἀπαν-τήσῃ εἰς τὰς ἀπευθυνομένας αὐτῷ ἐρωτήσεις, ἐφ' ὅσον αὐταὶ θὰ ἐσχετίζοντο πρὸς τὴν κατηγορίαν.

Ἀνέφερον ἐπομένως τὸ ὄνομα καὶ ἐπώνυμον αὐτοῦ, τὴν ἡλικίαν, τὸ ἐπάγγελμα, τὴν διαμονὴν καὶ τὸν τόπον τῆς γεννήσεώς του· διεβεβαίωσε τὸν ἐρωτήσαντα αὐτόν ἀνακριτὴν ὅτι ἐγνώριζε ν' ἀναγινώσκῃ καὶ νὰ γράψῃ, ὅτι οὐδέποτε πρό-τερον κατεδικάσθη, ὅτι εἶχεν ἐκπληρώσει τὰς ὑποχρεώσεις τῆς στρατιωτικῆς ὑπηρεσίας, καὶ ὅτι δὲν εἶχε δικαστικὰ προηγούμενα. Ἄλλ' ὅ-ταν ὁ ἀνακριτὴς ἠρώτησεν αὐτόν, ἂν ἐφόνευσε τὴν σύζυγόν του, περιωρίσθη ν' ἀπαντήσῃ:

— Ὅχι.

— Ποῦ εὐρίσκεται;

— Ἄγνωσθ.

— Πότε ἀνεχώρησε;

— Τὴν τρίτην, 14 τοῦ μηνός, μεταξύ τῆς ἐ-βδόμης ὥρας καὶ τῆς ἐβδόμης καὶ ἡμισείας.

— Ποῖαι περιστάσεις προσεκάλεσαν τὴν ἀνα-χώρησιν αὐτῆς;

— Εἰς οὐδένα ὀφείλω νὰ δώσω λόγον τοῦτου.

Ὁ ἀνακριτὴς τῷ ἔκαμε τὴν παρατήρησιν ὅτι ἡ συστηματικὴ αὐτῆ ἀρνήσις εἰς τὸ ν' ἀπαντή-σῃ μεγάλως ἐπεβάρυνε τὴν θέσιν αὐτοῦ, ἀπετέ-τέλει μάλιστα τὴν μὴν κατ' αὐτοῦ ἐνδείξιν.

Ἀπήντησε μετὰ μεγίστης ἀταραξίας, ὅτι δὲν ἠδύνατο νὰ καταδιώξωσιν αὐτόν δικαστικῶς, διότι ἡ σύζυγός του ἀνεχώρησεν ἐκ τῆς οἰκίας του, τοῦτο δ' ἦτο τὸ μόνον πρᾶγμα, τὸ ὅποιον ὠμολόγει.

— Μὲ κατηγορεῖτε ὅτι ἐφόνευσα τὴν σύζυγόν μου, ἔλεγεν. Ἐγὼ τὸ ἀρνοῦμαι. Εἰς ὑμᾶς ἀπό-κεῖται νὰ τὸ ἀποδείξητε. Δεῖξατέ μοι τὸ πτώ-μα. Δὲν δύναμαι ν' ἀποδείξω ὅτι δὲν ἐφόνευσα

τὴν σύζυγόν μου· ἀποδείξατέ μοι σεις ὅτι τὴν ἐφένευσα.

— Ἀλλὰ ποίους λόγους ἔχετε ν' ἀποποιήσθε διασαφήσεις, αἱ ὁποῖαι θὰ ἐσωζόν ὑμᾶς ἐκ τρομερᾶς κατηγορίας; Ἄν πρόκειται περὶ γεγονότων φύσεως ἐπισηφαιῶν ἐνδικηφόρων τὴν τιμὴν τοῦ ὀνόματός σας, οφείλετε νὰ ἔχητε ἀκούσαν ἐμπιστοσύνην εἰς τὴν δικαιοσύνην τῆς πατρίδος σας, ὅτι δὲν θὰ κοινοποιηθῶσι. Περί τούτου τὰς ἐγγυῶνται τὸ καθήκον καὶ ἡ ἀτομικὴ τιμὴ τοῦ δικαστοῦ. Ἄν δὲν ἀπαντήσετε, τούτο σημαίνει ὅτι ἔχετε τι νὰ κρύψετε. Ἀλλὰ συμφέρον ἔχετε νὰ ὑμυλήσητε, διότι ὅ,τι ἔχετε νὰ κρύψετε οὐδέποτε εἶνε τόσῳ σοβαρὸν ὡς ἐκεῖνο, διὰ τὸ ὅποιον κατηγορεῖσθε.

— Εἰς οὐδεμίαν ἐρώτησιν θ' ἀπαντήσω μὴ συνδεδεμένη ἀπειθείας μετὰ τοῦ πράγματος διὰ τὸ ὅποιον κατηγοροῦμαι. Προβάλετε ἀποδείξεις καὶ θὰ συζητήσω τὴν ἀξίαν αὐτῶν. Ἡ ἐξαφάνισις τῆς γυναίκός μου δὲν εἶνε ἀπόδειξις ὅτι τὴν ἐφένευσα.

Ὁ ἀνακριτὴς συνεπείρ τῆς ἀνακρίσεως ταύτης ἐξέδωκε κατὰ τοῦ κ. Ἐσκουδιέ ἐνταλμα φυλακίσεως, καὶ ἤρχισεν ἡ ἀνάκρισις.

Β'.

Ἡ ταραχὴ τῆς συνοικίας κατηνάσθη εὐθὺς ὡς ἐπληροφόρηθη τὴν σύλληψιν τοῦ Ἐσκουδιέ· ἦδη ὅτε εὐρίσκετο εἰς τὴν ἐξουσίαν τῆς δικαιοσύνης, δὲν ἀμφεβαλλόν ὅτι ἡ σκοτεινὴ αὐτὴ ὑπόθεσις θὰ διηκρινίζετο. Ἀλλ' αἱ ἐφημερίδες ἐρρίφθησαν ἀπλήστως ἐπὶ ζητήματος, ἐπελθόντος ἐν καιρῷ ὅπως παράσχη ὕλην εἰς αὐτάς, καθ' ἣν στιγμὴν ἡ πολιτικὴ ἐσχόλαζεν. Ἦνοιζαν δι' ἴδιον αὐτῶν λογαριασμὸν ἀκριβολόγον ἀνάκρισιν, καὶ ἠρεύνησαν ἀσυνειδήτως τὸν κρυφώτερον βίον ὅλης τῆς οικογενείας Σαμπιών καὶ Ἐσκουδιέ. Ὑπηνίχθησαν ὅτι ἡ περιουσία τοῦ κ. Σαμπιών ἐσχηματίσθη ἐκ προμηθειῶν τοῦ στρατοῦ, ὡς ἐκ τοῦ ὁποίου ἦτο ὑπόπτου προελεύσεως, καὶ ἀνεκάλυψαν ὅτι εἰς θεῖος τοῦ Γουσταύου ἀπέθανεν ἐντὸς φρενοκομείου. Ἡ ἀνάκρισις οὐδαμῶς ἠσχολεῖτο περὶ τῶν ματαιῶν τούτων σχολίων, καθὰ βασιζομένη ἐπὶ γεγονότων ὠρισμένων καὶ θετικῶν.

Ὁ ἀνακριτὴς προσεκάλεσεν ἐν πρώτοις ὡς μάρτυρας τοὺς ὑπηρετάς, οἵτινες κατέθεσαν ὅτι ἐγνώριζον. Παρευρέθησαν εἰς ἐριδας ἀρκούντως ζωηράς, αἵτινες ἐν γένει προήρχοντο ἐκ ζηλοτυπίας τῆς κυρίας ἢ ἐκ τοῦ ἐρεθισμού τοῦ κυρίου κατὰ τῶν γονέων τῆς κυρίας· ἀλλ' ἡ διαφορὰν ἐξεδήλοῦτο μόνον διὰ φωνῶν. Περί τῶν διατρεζάντων τὴν 14 οὐδὲν ἐγνώριζον, ἐκτὸς μόνον ὅτι εἶχον ἀναχωρήσει κατὰ τὴν ἐβδόμην ὥραν, ἀφῆσαντες εἰς τὴν οἰκίαν τὸν κύριον καὶ τὴν κυρίαν Ἐσκουδιέ ἐτοιμοὺς νὰ ἐξέλθωσιν· ὅτι δὲν εὐ-

ρον αὐτοὺς ὅταν ἐπέστρεψαν, καὶ ὅτι ὁ κύριος ἐπανῆλθε μόνος κατὰ τὴν τρίτην ὥραν μετὰ τὸ μεσονύκτιον. Ἐν τούτοις αἱ καταθέσεις αὐταὶ ἐν τῷ συνόλῳ αὐτῶν ὑπῆρχαν δυσμενεῖς· εἶτε διότι οἱ ὑπηρεταὶ δὲν ἠγάπων τὸν κύριον των, εἶτε ἐκ φιλαυτίας ὅπως ἴδωσι διεξαγομένην καλῶς κατηγορίαν, τῆς ὁποίας εἶχον παράσχει τὰ πρῶτα στοιχεῖα, ἐξέφραζον τὴν ἠθικὴν πεποίθησιν ὅτι βεβαίως θὰ συνέβη ἀποτρόπαιόν τι.

Ἐκ τῶν γειτόνων οὐδεὶς πικρηθήσεν ἂν ὁ κύριος καὶ ἡ κυρία Ἐσκουδιέ ἐξῆλθον ἢ ὄχι τὴν ἐσπέραν ἐκείνην, καὶ ἂν ἐξῆλθον ἡμῶν ἢ χωριστά. Ἡ δυσκολία πρὸς διευκρίνησιν τοῦ πρώτου τούτου σημείου ἤρθεσι τὴν δευτέρωσαν τοῦ ἀνακριτοῦ. Ὁ Ἐσκουδιέ, κατὰ τοὺς ὀλίγους λόγους οὐς συγκατένευσε νὰ εἶπῃ, ἐδήλωσεν ὅτι ἡ σύζυγός του ἀνεχώρησε μετὰ τῆς ἐβδόμης ὥρας καὶ τῆς ἐβδόμης καὶ ἡμισείας. Ἀλλ' ἀφοῦ τὸ εἶλεγε θὰ ἦτο ψευδές. Τοιοῦτος ἄνθρωπος οὐδὲν βεβαίως θὰ εἶλεγεν ἐξ ἀπροσεξίας, ἐδῶκε δὲ τὴν ἐνδείξιν ταύτην διὰ νὰ ἀποπλανήσῃ τὴν ἀνάκρισιν. Ἐκ τούτου ἐζήγητο ὅτι ἡ κυρία Ἐσκουδιέ ἐφένευσθη ἐν τῇ οἰκίᾳ, ἴσως ἄνευ προμελέτης, ἐν στιγμῇ ὀργῆς. Μεταξὺ δὲ τῆς ἐβδόμης ὥρας καὶ τοῦ μεσονυκτίου, ὥρας καθ' ἣν εἶχον ἐπανέλθει οἱ ὑπηρεταὶ, ὁ φονεὺς εἶχε πέντε ὥρας ὅπως ἐξαλείψῃ τὰ ἴχνη τοῦ κακούργηματος.

Δὲν ἦτο πιστευτὸν ὅτι μετέφερε τὸ πτώμα ἐκτὸς· δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ τὸ φέρῃ ἐπὶ τῶν ὤμων αὐτοῦ διὰ μέσου τῶν ὁδῶν τῶν Παρισίων· θ' ἀπητεῖτο πρὸς τοῦτο ὄχημα, ἀλλὰ καὶ πάλιν ἦτο ἀδύνατον νὰ εἰσαγάγῃ τὸ πτώμα ἐντὸς τοῦ ὀχήματος καὶ νὰ τὸ ἐξαγάγῃ αὐτοῦ ἄνευ τῆς συνονοχῆς τοῦ ἀμαξηλάτου. Ἀλλὰ δὲν εἶχε καιρὸν νὰ προπαρασκευάσῃ τὴν συνονοχὴν ταύτην, ἀφοῦ ἠγνόει πρὸ μιᾶς ὥρας ὅτι τὴν ἐσπέραν ἐκείνην θὰ ἐξήρχοντο ὅλοι οἱ ὑπηρεταὶ. Καίτοι δὲ ἦτο ἀπαράδεκτον ὅτι ὁ ἀμαξηλάτης θὰ μετέφερεν ἐν πτώμα χωρὶς νὰ παρατηρήσῃ τίποτε, ἐξήτασαν ἂν κανὲν ὄχημα εἶχε παραλάβει κατ' ἐκείνην τὴν ἐσπέραν φορτίον τι πρὸ τῆς θύρας ἢ ἐκ τῶν πείριξ, ἀλλ' ἡ ἐξέτασις αὕτη ὑπῆρξε ματαιαία.

Τὰ πάντα λοιπὸν παρεῖχον τὸ ἐνδόσιμον ὅτι τὸ πτώμα ἐκρύβη ἐντὸς τῆς οἰκίας. Ἀφ' ἐτέρου περιπτώσις τις ἐφαίνετο ὑποδεικνύουσα τὴν προμελέτην· ἡ θαλαμηπόλος εἶχε ζητήσει τὴν ἄδειαν νὰ ἐξέλθῃ μόνον μετὰ τῆς μαγειρίσσης· ὁ Ἐσκουδιέ, ὅστις δὲν ἠγάπη τοὺς ὑπηρετάς, ἐπέστρεψεν ἀθυρομήτως νὰ ἐξέλθῃ καὶ ὁ θαλαμηπόλος. Ἀρα ἠθέλησε νὰ εὖρη οὕτως εὐκαιρίαν ἵνα μείνῃ μόνος μετὰ τῆς συζύγου αὐτοῦ.

Ἠρεύνησαν οὐκ ἰσχυρῶς ὅλας τὰς γωνίας καὶ ὅλα τὰ ἐρμάρια, ἀπὸ τὴν ὑπογείων μέχρι τοῦ ὑπερφύου, ἀλλὰ καὶ τοὺς πίθους καὶ τὰς δέσμας· ἐξήτασαν τοὺς τοίχους, ἔσκαψαν τὴν γῆν, ἐξέ-

βαλον τὰς σανίδας καὶ τὰς βαθμίδας τῶν κλιμάκων, ἀλλ' οὐδὲν εὗρον.

Ἠναγκάσθησαν νὰ ἐπανέλθωσιν εἰς τὴν πρώτην ὑπόθεσιν, ἦτοι ὅτι ὁ Ἐσκουδιέ, παραλαβὼν τὴν σύζυγόν του, εἶχε σύρει αὐτὴν εἰς μέρος ἀπόκεντρον, ὅπου ἡμέραν τινὰ θὰ ἐπανεύρισκον τὸ πτώμα ἐν καταστάσει προχωρημένης ἀποσυνθίσεως, μὴ ἐπιτερούσης πλέον τὴν ἀπόδειξιν τῆς ταυτότητος αὐτοῦ. Θὰ ἦτο πτώμα ἄγνωστον προσθετὸν εἰς τὸν κατάλογον ἐκείνων, τὰ ὁποῖα καθ' ἐκάστην εὐρίσκουσιν οἱ καθαρίζοντες τὸν Σηκουάναν ἢ οἱ μεταβαίνοντες νὰ προγευματίσωσιν εἰς τὰ δάση. Πιθανὸν ὁ Ἐσκουδιέ νὰ μὴ διεπραξῆ τὸ κακούργημα ἐν Παρισίῳ, καθὸ κάλλιστα γνωρίζων πόσον δύσκολον εἶνε ν' ἀποκρύψῃ τις ἐπὶ πολὺ τὰ ἴχνη φόνου εἰς μέρος, τὸ ἴσκιον συνεχῶς διουλακίζουσι καθ' ὅλας τὰς διευθύνσεις οἱ διαβάται, ἐπιτηρεῖται δὲ ὑπὸ ἀστυνομίας, τῆς ὁποίας ὁ ἀριθμὸς ἀποτελεῖ ὀλόκληρον στρατόν. Εἶχε μάλιστα καιρὸν νὰ ὀδηγήσῃ τὴν σύζυγόν του πολὺ μακρὰν· ἐπὶ τῇ ὑπόθεσιν ὅτι εἰσῆλθεν εἰς ἓνα τῶν σιδηροδρόμων, οἵτινες ἀπομακρύνονται τῶν Παρισίων, κατὰ τὴν ὀδῶν ὥραν, ἠδύνατο ἐν διαστήματι δύο ὥρων νὰ τὴν ὀδηγήσῃ εἰς ἀπόστασιν τριακοντα λευγῶν, εἶχε δ' ἐνώπιον αὐτοῦ δύο ὥρας διὰ νὰ ἐκτελέσῃ τὸ κακούργον αὐτοῦ σχέδιον, ἀναχωρήσῃ τὸ μεσονύκτιον καὶ ἐπανέλθῃ οἴκαδε κατὰ τὴν τρίτην ὥραν τῆς πρωίας. Ἐπρεπε λοιπὸν νὰ ζητήσῃ τὸ πτώμα ἐντὸς ἀκτίνος τριακοντα λευγῶν περὶ τοὺς Παρισίους, ὅπερ ἦτο ἀδύνατον.

Οἱ γονεῖς τῆς Λεονώρας ἐθάσισαν τὴν κατάθεσιν αὐτῶν ἰδίως ἐπὶ τῶν λόγων, εἰς τοὺς ὁποίους ἠδύνατο ν' ἀποδώσῃ τὸ κακούργημα. Δὲν ἦτο δυνατόν πλέον νὰ τὸ ἐξηγήσῃ διὰ κληρονομίας, ἀφοῦ ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ ὁ φόνος θὰ διεπράττετο ἐν τῇ οἰκίᾳ καὶ θὰ κατέλειπεν ἴχνη. Ἡ ὑπόθεσις ταξιδίου συνεπῆγετο ἀποφασίαν ἐπὶ πολὺ ὀριμασθεῖσαν καὶ ψυχρῶς ἐκτελεσθεῖσαν· ἠδύνατο νὰ πιστεύσῃ τότε ὅτι ἡ φιλοσοφηματία δὲν ὑπῆρξε ζήτη πρὸς τὸ δράμα· πιθανὸν ὁ Ἐσκουδιέ, ἀφοῦ συνῆψε γάμον ἐπωφελέστατον ὑπὸ τὸ πρόσχημα γάμου ἐξ ἔρωτος, νὰ ἠθέλησε ν' ἀπαλλαγῇ τῆς γυναίκός καὶ νὰ κρατήσῃ τὰ χρήματα. Τούτο τῷ ἦτο τόσῳ μᾶλλον εὐκόλον, καθ' ὅσον ὅλη ἡ περιουσία τῆς Λεονώρας συνέκειτο ἐκ μετοχῶν καὶ χρεωγράφων. Ἐπρεπε νὰ ἐξετασθῇ λοιπὸν ἂν τὰ χρεωγράφα ἐξηφανίσθησαν ἀπὸ τῆς οἰκίας ὅπως μὴ διεκδικήσωσιν αὐτὰ οἱ νόμιμοι κληρονόμοι. Ὁ ἀνακριτὴς μετέβη εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ κατηγορουμένου καὶ ἐξήτασε λεπτομερῶς ὅλα τὰ ἔγγραφα· εὗρε τὴν περιουσίαν ἀνεπαφρον, ἀλλ' εἰς τὰς ἐρεῖνας αὐτοῦ ἀνεκάλυψεν ἔγγραφον ἐνοχοποιῶν σοβαρώτατα τὸν Ἐσκουδιέ· ἦτο ἡ διαθήκη τῆς Λεονώρας καθιστώσης τὸν Γουσταύον

Ἐσκουδιέ γενικὸν αὐτῆς κληρονόμον, ἔφερε δὲ χρονολογίαν ἐξ ἡμερῶν πρὸ τοῦ κακούργηματος.

Τοιοτοτρόπως ἡ ἀνάκρισις ἔκαμε μέγα βήμα. Ἐγνώριζον τοῦ λοιποῦ τὸ συμφέρον τοῦ συζύγου πρὸς ἐξαφάνισιν τῆς γυναίκός του. Ὑπῆρχεν ἐν τούτοις μία ἀντίρρησις· ὅτι διὰ νὰ κληρονομηθῇ ἔπρεπε νὰ προσαγάγῃ πιστοποιητικὸν τοῦ θανάτου τῆς συζύγου του, ἐξαφανίζων δ' αὐτὴν δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ προκαλέσῃ τὴν σύνταξιν τοῦ ἐγγράφου τούτου. Ἀλλ' ἦτο εὐκόλον ν' ἀπαντήσῃ τις εἰς τούτο· ἐφ' ὅσον ὁ θάνατος τῆς Λεονώρας δὲν θὰ ἐπιστοποιεῖτο τακτικῶς, ὁ Ἐσκουδιέ ἔμενε κάτοχος τῆς περιουσίας ὡς διαχειριστὴς αὐτῆς, οὐδεὶς δ' ἠδύνατο νὰ ζητήσῃ τι παρ' αὐτοῦ· ἂν δὲ βραδύτερον ἀπεδεικνύετο ὁ θάνατος, ἡ διαθήκη ἀπεμάκρυνε πᾶσαν διεκδικήσιν. Ὁ συνδυασμὸς οὗτος μάλιστα ἦτο δεξιώτατος.

Ὑπῆρχε τέλος περίπτωσις τις ἐπιβαρύνουσα πλείοτερον τὴν θέσιν τοῦ κατηγορουμένου. Ὅσα ὁ καιρὸς παρήρχετο, ὅσα ἡ ὑπόθεσις ἐλάμβανε μείζονα δημοσιότητα, τοσούτω καθίστατο ἀδύνατον νὰ ἰσχυρισθῇ τις ὅτι ἡ κυρία Ἐσκουδιέ ἀνεχώρησεν ἐκούσα. Ἐφημεριδογράφοι τινές, ἐκ πνεύματος ἀντιλογίας καὶ παραδοξολογίας, προσηπάθησαν νὰ ὑποστηρίξωσι τὴν ἰδέαν, ὅτι ἡ κυρία Ἐσκουδιέ ἐπεχείρησεν ἀπλουστάτα, τῇ συναινέσει τοῦ συζύγου αὐτῆς, ταξιδίον, οὗτινος δὲν ἠθέλον ν' ἀποκαλύψῃσι τὸν σκοπὸν, ἀλλ' ἡ ἐρμηνεῖα αὕτη κατέπιπτε πρὸ τῶν διαστάσεων, τὰς ὁποίας εἶχε λάβει ἡ δίκη. Πράγματι, ἦτο προφανές ὅτι ἡ κυρία Ἐσκουδιέ θὰ ἐπανήρχετο εὐθὺς ὡς ἐπληροφοροῖτο τὴν κατὰ τοῦ συζύγου αὐτῆς κατηγορίαν· τὸ νεκρὸν ζεύγος οὐδὲν ἠδύνατο νὰ ἔχη συμφέρον ἀρκούντως σοβαρὸν καὶ μυστηριώδες, ὅπερ νὰ προτιμήσῃ τῆς ἐλευθερίας, τῆς ζωῆς καὶ τῆς τιμῆς τοῦ ἑνὸς τῶν συζύγων. Ἐκάστη ἡμέρα εἰδείνου λοιπὸν ἔτι μᾶλλον τὴν ἠδὴ τρομερὰν θέσιν τοῦ Ἐσκουδιέ, δυστυχῶς δὲ μὴ μόνον εἰδίδετο ἐξήγησις τῆς σιγῆς καὶ τῆς ἀπουσίας τῆς συζύγου αὐτοῦ· τὸ ὅτι ἦτο νεκρά.

Ἐν τούτοις ὁ ἀνακριτὴς ἐδίσταζεν ἐτι· δικαστὴς ἀκέραιος καὶ εὐσυνειδήτος, ἠσχολεῖτο ν' ἀνακαλύψῃ ὅλην τὴν ἀλήθειαν, καὶ ἐπεθύμει νὰ περατώσῃ τὴν ἀνάκρισιν μόνον ἀφοῦ συλλέξῃ πλείστα ἀναντιρρήτους ἀποδείξεις. Εἶχεν ἠδὴ συλλάβει δικαιοτάτας ὑπονοίας· ἡ ἐξαφάνισις ὑπῆρχε τὸ συμφέρον τοῦ κατηγορουμένου πρὸς διάπραξιν τοῦ κακούργηματος ἀπεδείχθη· ἡ χρεῖσις τοῦ καιροῦ κατὰ τὴν ἐσπέραν καὶ μέρος τῆς νυκτὸς τῆς τρίτης, 14, δὲν εἶχε δικαιολογηθῆ, ἡ δὲ στάσις αὐτοῦ ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας, πρὸ τῆς ἀνακρίσεως καὶ κατ' αὐτὴν ὑπῆρξε λίαν ἐνοχοποιητικὴ. Πλὴν ἔλειπε τὸ σῶμα τοῦ ἐγκλήματος· δὲν ὑπῆρχον ἀποδείξεις τῆς ἐνοχῆς.

Ἀλλ', ὡς συμβαίνει συνεχῶς, ἡ τύχη ἀνέλαβε νὰ συμπληρώσῃ καὶ τὸ κενὸν τούτο.

Λεμβούχοι, περιφέροντες ἐν τῇ λέμβῳ αὐτῶν, εἰς τὰ πέριξ τῆς γεφύρας τῆς Ἀσνιέρης, εὐθυμον ὁμήγηρον νέων ἀνείλκυσαν διὰ τῆς ἀπάγης αὐτῶν γυναικείον ἔνδυμα, τὸ ὁποῖον ἐξεπλήησε τοὺς ἐν τῇ λέμβῳ διὰ τὸν πλοῦτον αὐτοῦ, ἀσυνήθη κατὰ τὰ μέρη ἐκεῖνα. Ἦτο ἐπανωφόριον τοῦ τελευταίου συρμού, ἐκ μαύρου κασμιρίου, πεποικιλμένον με χρυσοῦ σειρήτια. Ὀλίγα ἐκ τῶν ἐνδυμάτων τούτων φοροῦσιν οἱ παρὰ τὸν Σηκουάναν οἰκούντες καὶ ἰδίως δὲν ἀφίνουσιν αὐτὰ νὰ πέσωσιν ἐν τῷ ποταμῷ. Αἱ δεσποινίδες ἐπεθύμουν νὰ τὸ μεταχειρισθῶσι, καίτοι ἐφαίνετο ὅτι ἐπὶ πολὺ διεμεινεν ἐντὸς τοῦ ὕδατος, ἀλλ' οἱ νέοι, πολιταὶ σοβαροὶ καὶ καλοὶ, ἐπέμεινον νὰ τὸ φέρωσιν εἰς τὴν ἀστυνομίαν. Ἄλλως δέ, ἤλιζον νὰ τὸ ἀναλάβωσι μετὰ ἐν ἔτος καὶ μίαν ἡμέραν.

Τὸ ἐπανωφόριον, λίαν ἐφθαρμένον, ἐκομίσθη εἰς τὴν ἀστυνομίαν, ἐνθα ἐπείλκυσε τὴν προσοχὴν τῶν ὑπαλλήλων τοῦ γραφείου, ἐπὶ τέλους δὲ περιῆλθεν εἰς χεῖρας τοῦ ἀνακριτοῦ. Πάραυτα ἀνεγνωρίσθη ὡς ἀνήκον τῇ Λεωνῶρ· ἡ τοῦτο κατασκευάσασθαι ῥάπτρια ἐν τοιοῦτον μόνον εἶχε ῥάψει· αἱ φίλαι τῆς κυρίας Ἐσκουδιέ ἐνεθυμούντο ὅτι τὴν εἶδον φορούσαν αὐτό, ἡ δὲ θαλαμηπόλος ὡμολόγησε μεθ' ὄρκου ὅτι ἡ κυρία τὸ εἶχε φορέσει τὴν τρίτην, 14, κατὰ τὴν ἐβδόμην ὥραν, καθ' ἣν στιγμὴν ἠτομαζέτο νὰ ἐξέλθῃ. Οἱ πραγματογνώμονες ἐν τῇ ἐκθέσει αὐτῶν παρετήρησαν, ὅτι ἡ κατάστασις τῆς φθορᾶς τοῦ ἐνδύματος ἀνταπεκρίνετο καλῶς εἰς τὴν διάρκειαν τῆς ἐν τῷ ὕδατι διαμονῆς αὐτοῦ· θὰ ἦτο δύσκολον νὰ ἐνοηθῇ τούτο ἐκ τοῦ ὑφάσματος, τὸ ὅποιον δὲν ἠδύνατο νὰ ἦνε περισσότερο βεβρεγμένον ἢ ἐμμεν ἐν τῷ ὕδατι ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας ἢ ἐπὶ πολλὰς ὥρας, καὶ τὸ ὅποιον ἄλλως εἶχε στεγνώσει ὅταν ὑπεβλήθη εἰς τὴν ἐξέτασιν τῶν πραγματογνώμων. Ἄλλ' ὡς ἐκ τῶν θαυμασιῶν προόδων τῆς συγχρόνου ἐπιστήμης, ἠδυνήθησαν νὰ ἐξελέγξωσι μετὰ μαθηματικῆς ἀκριβείας τὴν πυκνότητα τῆς στιβάδος, ἣν εἶχε σχηματίσει ἡ ὀξειδῶσις τοῦ μετάλλου ἐπὶ τῶν χρυσοῦν σειρήτιων.

Ὁ ἀνακριτὴς ὑπέβαλε τὸν Ἐσκουδιέ εἰς νέαν ἀνάκρισιν, ἀλλὰ προσέκρουσε καὶ πάλιν εἰς τὴν αὐτὴν ἐκ προμελέτης ἀφασίαν ἢ ἄρησιν.

— Πρὶν ἢ κλείσω τὴν ἀνάκρισιν, εἶπεν αὐστηρῶς ὁ δικαστὴς, σὰς παρακαλῶ διὰ τελευταίαν φοράν νὰ ὁμολογήσητε τὴν πρᾶξίν σας. Δυνατὸν νὰ ἔχητε ὅπως ἐπικαλεσθῆτε περιστάσεις, δυναμμένας νὰ σμικρύνωσι τὴν ἐνοχὴν σας καὶ νὰ ἐφελεῖσθε ἐφ' ὑμῶν, ἐν τινι μέτρῳ, τὴν ἐπιτίθειαν τῶν δικαστῶν. Ἐμμένοντες δ' ἐν τῷ παραδόξῳ συστήματι, τὸ ὁποῖον μέχρι τῆς σήμερον ἠκολούθησατε, χειροτερεῦτε ἀπ' ἐναντίας τὴν θέσιν σας, καὶ προκαλεῖτε τὴν τελευταίαν αὐστηρότητα τῆς δικαιοσύνης.

Ὁ Ἐσκουδιέ ἀπήντησε μετὰ κυνικῆς ἀναδείας :

— Δεῖξατέ μοι τὸ πτώμα.

— Δὲν δύναμαι νὰ σὰς δεῖξω τὸ πτώμα· δὲν τὸ εὔρον ἀκόμη, γινώσκουσιν ἡμῶς ἤδη ποῦ πρέπει νὰ τὸ ζητήσωσιν. Ἐπὶ τοῦ παρόντος δύναμαι νὰ σὰς δεῖξω τοῦτο.

Ταῦτα εἰπὼν ὁ ἀνακριτὴς, ἀπεκάλυψε τὸ ἐπανωφόριον, ἐξηπλωμένον ἐπὶ τοῦ ἐρείσινώτου μίξας καθέκλας.

Ὁ Ἐσκουδιέ ὠχρίασε φρικωδῶς καὶ μικροῦ δεῖν ἐλειποθῆναι. Δὲν ἠδύνατο ν' ἀποσπᾶσθαι τὰ βλέμματα αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ ἐπανωφορίου, οἱ δὲ ἀπλανεῖς αὐτοῦ ὀφθαλμοὶ ἐν τῷ μέσῳ τῆς πελιθῆς αὐτοῦ μορφῆς ἐδίδον εἰς τὴν φυσιογνωμίαν του ἐκφρασιν τρόμου, ὡς ἐκ τοῦ ὁποῖου οὐδεμία πλέον ὑπελείπετο ἀμφιβολία.

— Ποῦ εὔρον αὐτό; ἠρώτησεν ὁ Ἐσκουδιέ διὰ φωνῆς πνιγηρᾶς.

— Τὸ γνωρίζετε κάλλιον ἐμοῦ, ἀπεκρίθη ὁ ἀνακριτὴς μετὰ μειδιάματος εὐαρεσκειᾶς.

Ἐπῆλθε στιγμιαία σιγὴ, καθ' ἣν ὁ Ἐσκουδιέ, κατάπληκτος, ἐφαίνετο ἀνακαλῶν εἰς τὴν μνήμην αὐτοῦ ἀπαισιωτάτας ἀναμνήσεις.

— Ἐπιμένετε ἀκόμη ἀρνούμενος; ἠρώτησεν ὁ ἀνακριτὴς.

— Ἐπιμένω ἀρνούμενος.

Μετὰ τινὰς ἡμέρας ὁ φάκελλος διεβιβάσθη εἰς τὸ συμβούλιον τῶν Πλημμελειοδικῶν, ὅπερ παρέπεμψε τὸν Ἐσκουδιέ πρὸ τοῦ κακουργιοδικείου τοῦ Σηκουάνα.

Ὁ κατηγορούμενος, μετενεχθεὶς ἀπὸ τῆς εἰρκτικῆς τοῦ Μαξίς εἰς τὴν ἐπιστασίαν, προσεκληθῆναι νὰ δηλώσῃ τίνες ἐξελέξατο ὅπως τὸν βοηθήσωσιν ἐν τῇ υπερασπίσει αὐτοῦ· τοῦ Ἐσκουδιέ ἀπάντησαντος ὅτι οὐδεμίαν ἔαμεν οὔτε ἐννοεῖ νὰ κάμῃ ἐκλογὴν, ὁ ὑπὸ τοῦ προέδρου τοῦ κακουργιοδικείου λαβὼν ἐντολὴν δικαστῆς διώρισεν ἐξ ἐπαγγέλματος τὸν δικηγόρον αὐτοῦ.

Οὗτος ἦτο ὁ κ. Βονφίς, νέος δικηγόρος ἐκ Γασκόνης, παρέχων ἤδη λαμπρὰς ἐλπίδας ὡς ἐκ τῆς εἰλικρινείας μεθ' ἧς ὑπερήσπιζε τὰς χειρίστας δίκας. Οὐδεὶς ὑπέθετεν ὅτι ἄνθρωπος τῆς κοινωνικῆς θέσεως τοῦ κ. Ἐσκουδιέ δὲν θὰ ἐξέλεγεν ὡς ὑπερασπιστὴν αὐτοῦ ἓνα τῶν διασημοτέρων δικηγόρων, ἡ δὲ ἐκλογὴ τοῦ κ. Βονφίς προεκάλεσε ζηλοτυπίαν μεταξὺ τῶν νέων δικηγόρων, οἵτινες τὰ πάντα θὰ ἐμνηχανῶντο ν' ἀναλάβωσι τὴν υπερασπίσιν ταύτην ἢ ὑπωπτεύοντο τοιοῦτον εὖρημα. Ἡ ὑπόθεσις, ἣτις ἀπὸ δύο μηνῶν καὶ ἐπέκεινα ἀπησχόλει τὴν περιέργειαν τοῦ κοινῆς, θὰ ἐπροξένοι μεγίστην αἴσθησιν καὶ θὰ προεκάλει συζητήσεις, αἵτινες θὰ ἐκίνουν τὸ ἐνδιαφέρον οὐ μόνον τοῦ δημοσίου ἀλλὰ καὶ τοῦ καλοῦ κόσμου. Δὲν ἐπρόκειτο περὶ μίξας τῶν ἀλθίων ἐκείνων δολοφονιῶν, ὧν ἡ διαδικασία

γίνεται ἐνώπιον τῶν πολιτοφυλάκων καὶ τινῶν ἀέργων, ἀλλὰ περὶ δράματος μυστηριώδους, οὗτον τὰ δρώοντα πρόσωπα ἀνήκον εἰς τὴν πλουσίαν τάξιν. Ἦτο εὐκαιρία ν' ἀρχίσῃ τις τὸ στάδιον αὐτοῦ διὰ λαμπρᾶς συνηγορίας καὶ νὰ καταστῇ διάστημα ἐντὸς μιᾶς ἡμέρας. Ὡς ἐκ τούτου ὁ κ. Βονφίς μετ' εἰλικρινοῦς συγκινήσεως παρουσιάσθη τὸ πρῶτον ἐνώπιον τοῦ κατηγορουμένου, πρὸς δὲν θὰ ἐχρεώσῃ τὴν τύχην αὐτοῦ.

Ἄλλ' ἡ γενομένη αὐτῷ ὑποδοχὴ οὐδὲν εἶχε τὸ ἐνθαρρυντικόν· ὁ Ἐσκουδιέ δὲν εἶχεν ἐκλέξει δικηγόρον, διότι δὲν ἤθελε νὰ ἔχη τοιοῦτον.

Ὁ νέος δικηγόρος παρέστησεν ἐν πρώτοις μετὰ ζήσεως τὴν ζωηρὰν πεποίθησιν, μεθ' ἧς ἀναλαμβάνει τὴν υπερασπίσιν ταύτην· οὐδέποτε εἶχε πιστεύσει ἐνοχὴν, καθ' ἧς ἀντέκειντο ἡ γέννησις, ἡ περιουσία, ἡ ἀνατροφή καὶ ὁ χαρακτήρ τιμίου ἀνδρός, θύματος δικαστικῆς πλάνης, περιπλακέντος παραλόγως εἰς κατηγορίαν ἣν οὐδὲν ἐδικολόγει. Ἀνεδέχετο νὰ καταστρέψῃ κατηγορίαν ἐπιπόνως προετοιμασθεῖσαν τῇ συνδρομῇ ὑπόπτων μαρτυριῶν, καὶ ἐνδείξεων ἄνευ ἀξίας· πράγματι, πῶς ἦτο δυνατόν εὐγενῆς ἀμέμπτου παρελθόντος, ἀπλῶν κλίσεων καὶ οὐτινος τὸ ἀξιοτιμῶν ἦτο ἀνώτερον πάσης ὑπονοίας νὰ μετατραπῇ αἴφνης εἰς μουσάρων κακοῦργον, μὴ φοβηθέντα νὰ βαψῇ ἐν τῷ αἵματι τὰς εὐγενεῖς αὐτοῦ χεῖρας.

— Ἐχετε δίκαιον, ἀπεκρίθη ὁ Ἐσκουδιέ· ἀσπάζομαι τὴν γνώμην σας.

Ἐννοῶ, προσέθηκεν ὁ ῥήτωρ, πόσον ἀκροσφαλῆς εἶνε ἡ θέσις μου ἐνώπιον πελάτου οἷος ὑμεῖς, ἀλλὰ θὰ προσπαθῶ παντὶ σθένει νὰ ἐκπληρώσω τὴν ἀνατεθεισάν μοι δυσχερῆ ἐντολήν, χωρὶς νὰ προσβάλω δικαίαν φιλοτιμίαν. Θὰ ζητήσω παρ' ὑμῶν ἐκ τῆς ἀληθείας μόνον ὅ,τι εἶνε αὐστηρῶς ἀπαραίτητον διὰ τὰς ἀνάγκας τῆς υπερασπίσεως· μαντεύω, χωρὶς νὰ ἔχητε ἀνάγκην νὰ ὑπαινιχθῆτε τοῦτο, ὅτι ὑπάρχει ἐν τῇ ὑποθέσει ὑμῶν οἰκογενειακὸν μυστικόν τιμῆς ἢ συνειδήσεως· δύνασθε νὰ ἦσθε βέβαιοι ὅτι θὰ θίξω τὴν πληγὴν ταύτην με χεῖρα δικαιοκρινικήν. Θὰ ἐκθέσω κατὰ τὴν διαδικασίαν μόνον ὅ,τι ἐπιθυμεῖτε νὰ καταστῇ γνωστὸν. Εἶνε ὅμως ἐπ' ἀνάγκας, ἐν τῇ μυστικῇ ἡμῶν συνδιαλέξει, νὰ μοι ὁμιλήσετε ἄνευ ἀποσιωπήσεων, ὅπως δυναθῶ νὰ δώσω εἰς τὴν υπερασπίσιν ὠφέλιμον διεύθυνσιν. Ἐννοεῖται, δὲν ἔχει οὕτω, ὅτι θὰ ὑποστηρίζωμιν τὴν ἀπόλυτον ἀθωότητα :

Ἄλλὰ, κύριε, ἀπήντησεν ὁ πελάτης, δὲν ἐτήτησα δικηγόρον· φαντάζομαι ὅτι δύναμαι νὰ ὑπερασπίσω ἑαυτὸν, καίτοι δὲ σὰς εἶμαι ἐγνωμῶν διότι μοι ἐξεφράσατε αἰσθηματα, εἰς ἃ δὲν εἶμαι ἐξοικειωμένος ἀπὸ τῆς φυλακισέως μου, ἐπιθυμῶ οὐχ ἥττον νὰ διατηρήσω τὴν διέθυνσιν τῆς υπερασπίσεώς μου.

— Ἐν τούτοις ὁ νόμος ἀπαιτεῖ νὰ σὰς ὑπερασπίσῃ δικηγόρος ἐπὶ ποινῇ ἀκωρώσεως τῆς διαδικασίας.

— Καλῶς, ἡ διατύπωσις ἐξεπληρώθη ὡς ἐκ τοῦ διορισμοῦ ὑμῶν φρονῶ ὅτι ὁ νόμος δὲν ἐπιβάλλει τοιαύτην βοήθειαν, ἣτις ταχέως θὰ μετετρέπετο εἰς παρενόχλησιν.

Ὁ κ. Βονφίς εἶδε λοιπὸν ὅτι οὐδὲν θὰ ἐμάνθανεν, ὡς καὶ οἱ ἄλλοι· ἐν τοιαύτῃ πραγμάτων καταστάσει ἡ υπεράσπισις καθίστατο δυσχερῆστατη. Ὁ δικηγόρος, πρὸς δὲν ὁ πελάτης αὐτοῦ οὐδὲν θέλει νὰ εἴπῃ, εὐρίσκειται εἰς θέσιν οὐ μόνον ἐπικίνδυνον ἀλλὰ καὶ γελοῖαν. Κυριολεκτικῶς, δὲν ἐπρόκειτο πλέον ν' ἀναλάβῃ υπεράσπισιν ἀλλὰ νὰ ὑποστηρίξῃ ἀπλήν θέσιν.

Ὁ κ. Βονφίς ἐπεθεώρησεν ἅπαντα τὰ ἐπιχειρήματα, ἀπερ ἠδύνατο νὰ προβάλλῃ ὑπὲρ τοῦ πελάτου αὐτοῦ, ἀλλὰ τὰ πάντα εἶχον λεχθῆ ἤδη ἐν ταῖς ἐφημερίσι καὶ ταῖς συνδιαλέξεσι. Ποῦ νὰ ἀνεύρη τὰ στοιχεῖα ἐπιτυχοῦς υπερασπίσεως; Πῶς ν' ἀποκρούσῃ τὴν κατηγορίαν χωρὶς οὐδ' ἐξήγησιν νὰ δύναται νὰ παράσχη, οὔτε ἐγγράφον νὰ ὑποβάλῃ, οὔτε μάρτυρά τινὰ τῆς υπερασπίσεως νὰ προσαγάγῃ;

Ἄλλως δὲ ὁ Ἐσκουδιέ ἦτο καὶ ὁ πλέον δυσάρεστος τῶν ὄσων εἰδὸν ποτε ἐν τῇ φυλακῇ : δὲν ὠμίλει μετὰ τοῦ δεσμοφύλακος, οὔτε τοῦ ἱερέως εἶχεν ἀνάγκην οὔτε τοῦ ἱατροῦ, καὶ ἀπέπεμπεν ἀνευλαβῶς τὰ μέλη τῶν προστατευτικῶν εταιριῶν ἅτινα, ὀσφραϊνόμενα ἐν αὐτῷ κατὰδικον, παρεσκευάζοντο ἤδη νὰ τὸν ἐπαναγάγωσιν εἰς τὴν ἀγαθὴν ὁδόν.

Μεθ' ὅλα ταῦτα ὁ δικηγόρος αὐτοῦ δὲν ἐθεώρησεν ἑαυτὸν ἠττηθέντα, καὶ προσεπάθησε νὰ συλλάβῃ αὐτὸν ἐκ τοῦ ἀντιθέτου μέρους. Ἐλθὼν πρῶταν τινὰ, τῷ ἐξήγησεν ὅτι ἡ πεποίθησις του ἐτροποποιήθη, ἀφότου ἔλαβε γνώσιν τοῦ δικαστικοῦ φακέλλου, καὶ ὅτι θὰ ἦτο ἴσως καλλίτερον νὰ ὁμολογήσῃ τὸν φόνον, καὶ νὰ δικαιολογήσῃ αὐτὸν εἴτε διὰ προκλήσεως εἴτε δι' ἀπερισκέπτου ὀργῆς. Οὕτω ἠδύνατο νὰ τύχῃ τοῦ πλεονεκτήματος τῆς συγγνώμης ἢ τῶν ἐλαφρυντικῶν περιστάσεων, καὶ νὰ καταδικασθῇ μόνον εἰς φυλάκισιν, ἐνῶ ἀρνούμενος τὰ πάντα θὰ ἠρέθιζε τοὺς ἐνόρκους καὶ τὸ δικαστήριον, καὶ διέτρεχε τὸν κίνδυνον ἂν οὐχὶ τῆς θανατικῆς ποινῆς, ἣτις ἐν πάσῃ περιπτώσει θὰ μεταβάλλετο, ἀλλὰ τουλάχιστον τῶν καταναγκαστικῶν ἔργων. Ὑπῆρχε τέλος ἔσχατον καταφύγιον, νὰ προβάλλωσι τρέλλαν, ἡ δὲ τακτικὴ αὐτὴ παρέιχε διπλοῦν πλεονέκτημα· ὁ δικηγόρος ἐν πρώτοις δὲν εἶχε ἀνάγκην τῆς συνδρομῆς τοῦ πελάτου αὐτοῦ ὅπως ὑποστηρίξῃ ὅτι οὗτος εἶνε τρελλός· ἐκτὸς δὲ τούτου, ἡ σταθὶς τοῦ κατηγορουμένου διηκόλυνεν ἐκ τῶν προτέρων τὴν ἀπόδειξιν τούτου. Ἄν δ' ἠδύνατο νὰ κατορθώ-

σωσιν όπως τὸ ζήτημα υποβλήθῃ εἰς τὴν ἐξέτασιν φρενολόγων, θὰ ἦτο ὄντως μέγα δυστύχημα ἂν δὲν εὐρίσκειτο τις ὅστις ν' ἀποφανθῇ περὶ τοῦ ἀνευθύνου.

Ὁ Ἐσκουδιὲ οὐδένα τῶν συνδυασμῶν τούτων ἐδέχθη καὶ ἐπέμενε ἀπορρίπτων ἀπάσας τὰς προσφορὰς τοῦ δικηγόρου αὐτοῦ.

Τέλος ἡ ὑπόθεσις ἐνεγράφη ἐν τῷ πίνακι τοῦ κακουργιοδικείου καὶ ἐπέστη ἡ ἡμέρα τῆς δίκης.

(Ἐπεταί συνέχεια.)

(Μετὰ φράσις.)

ΤΟ ΗΛΕΚΤΡΟΝ

Τὸ ἤλεκτρον, ἡ σκληρά, ἑλαφρὰ καὶ κιτρινόχρους ἐκείνη οὐσία, ὑποτίθεται ὅτι εἶνε τὸ ἀποσκληρυνθὲν κόμμι εἶδους πύκνης ἐκλιπούσης ἤδη. Εὐρίσκεται πολλαχού· εἰς τὰ παράλια τῆς Ἀδριατικῆς θαλάσσης καὶ τῆς Σικελίας, εἰς Σιβηρίαν, εἰς Γροιλανδίαν καὶ εἰς τὰ παράλια τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς· ἀλλὰ τὸ πλεῖστον τοῦ ἐν τῷ ἐμπορίῳ ἤλεκτρον προέρχεται ἐκ τῶν ἐπὶ τῆς Βαλτικῆς παραλίων τῆς Πρωσίας. Μέρος αὐτοῦ ἀνορύσσεται ἐκ τῆς ξηρᾶς, μέρος συναγεται ἐπὶ τῆς παραλίας, ὅπου ἐξωθεῖται ὑπὸ τῆς τρικυμίας· τὸ πλεῖστον ὅμως ἐξάγεται ἐξ αὐτῆς τῆς θαλάσσης. Ὑποτίθεται ὅτι εἰς ἀρχαίαν ἐποχὴν τὸ κλίμα τῆς βορείου Γερμανίας ἦτο πολλῶ θερμότερον ἢ τὴν σήμερον, καὶ ὅτι τὰ παράλια τῆς Βαλτικῆς ἐκαλύπτοντο ὑπὸ ἀπεράντων πευκῶνων. Ἐνίστη τεμάχια φλοιῶ καὶ κῶνων πευκῆς ἀνευρίσκονται προσκεκολλημένα εἰς τὸ ἤλεκτρον, ἀνευρίσκονται δ' ἐν αὐτῷ καὶ ἔντομα θερμότερων κλιμάτων μὴ ὑπάρχοντα πλέον· τοιαῦτα τεμάχια ἔχουσι πολὺ μεγαλύτεραν ἀξίαν ἢ τὰ συνήθη. Πολὺ τοῦ ἐκ τῆς θαλάσσης ἐξαγομένου ἤλεκτρον εὐρίσκεται προσκεκολλημένον εἰς φύκη. Μετὰ τρικυμίας ἐξ ἀνατολῶν ἐρχομένης οἱ χωρικοὶ καὶ ἐν καιρῷ ἀκόμη δριμυτάτου ψύχους, εἰσερχόμενοι εἰς τὴν θάλασσαν, ἀποσπῶσι διὰ περονῶν τὰ φύκη καὶ τὰ ρίπτουσι ἐπὶ τῆς ἄμμου, ὅπου αἱ γυναῖκες καὶ τὰ παιδιά συλλέγουσι τὰ ἐπ' αὐτῶν τεμάχια ἤλεκτρον. Εἰς δὲ τὰ βαθύτερα μέρη τῆς θαλάσσης μηχαναὶ βυθοκόροι ἀδιαλείπτως ἐργαζόμεναι ἐξάγουσι τὰ φύκη μετὰ τοῦ πηλοῦ, ἐντὸς δ' αὐτῶν ἀνευρίσκεται κατόπιν τὸ ζητούμενον ἤλεκτρον. Τελευταῖον δὲ καὶ ὄνται φέροντες τὸν καταδυτικὸν χιτῶνα συλλέγουσι αὐτὸν εἰς τὸν πυθμένα τῆς θαλάσσης.

Τὸ ἤλεκτρον συνήθως εὐρίσκεται εἰς μικρὰ τεμάχια, ἀπὸ μεγέθους κόκκου σίτου ἕως ὡσὺ ὀρνίθος. Τὸ μέγιστον μέχρι τοῦδε εὐρεθὲν τεμάχιον, τὸ ὅποιον εὐρίσκεται εἰς τὸ ἐν Βερολίῳ μουσεῖον, εἶνε ἰσομέγεθες μετὰ κεφαλὴν παιδίου. Τὸ ἤλεκτρον χρησιμεύει εἰς κατασκευὴν κοσμημάτων καὶ κεινῶν. Πολὺ ἀποστέλλεται εἰς Μέκκαν, ἐνθα

καίεται ὑπὸ τῶν Μωαμεθανῶν εἰς τὰς θρησκευτικὰς αὐτῶν τελετὰς ἀντὶ θυμιάματος.

Ἐὰν τὸ ἤλεκτρον θερμανθῇ διὰ προστριβῆς τεθῆ πλησίον μικρῶν τεμαχίων χάρτου ἢ βάρβακος, ἔλκει πρὸς ἑαυτὸ τὰ τεμάχια ταῦτα, τὰ ὅποια προσκολλῶνται ἐπ' ὀλίγον ἐπ' αὐτοῦ. Τοῦτο προέρχεται ἐκ τοῦ ἠλεκτρισμοῦ, ὅστις ἀναπτύσσεται ἐν τῷ ἤλεκτρῳ διὰ τῆς προστριβῆς. Τοσοῦτος δὲ εἶνε ὁ ἀναδιδόμενος ἐξ αὐτοῦ ἠλεκτρισμός, ὥστε οἱ κατεργαζόμενοι αὐτὸν ἀναγκάζονται συχνάκις νὰ μεταλλάσσωσι τεμάχια. Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες γνωρίζοντες τὴν ιδιότητα ταύτην τοῦ ἤλεκτρον, ὠνόμασαν ἐξ αὐτοῦ τὸν ἠλεκτρισμόν. Τὸ φαινὸν ἤλεκτρον ὀνομάζεται ἄμβραρις (γαλλιστὶ ambre) ἐκ τοῦ ἀραβικοῦ anbar, ὀνόματος ἰχθύος, ἐξ οὗ ἐνομιζέτο ἄλλοτε ὅτι παράγεται ἡ ἄμβραρις.

Ἡ ἄμβραρις εἶνε οὐσία φαια, λιπώδης, χρησιμεύουσα ὡς ἄρωμα· εὐρίσκεται δὲ ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης καὶ ἐνίστη εἰς τὰ ἐντόσθια τῆς φαλαίνης, σχηματιζομένη ἐξ ἐκκρίσεων τοῦ στομάχου αὐτῆς· ἐνίστη δὲ ἐντὸς αὐτῆς εὐρίσκονται τεμάχια μυδίων καὶ ἰχθύων. Συνήθως ἐντὸς μιᾶς φαλαίνης εὐρίσκονται ὀλίγιστα μόνον οὐγγίαι ἄμβραριος, ἀλλὰ συνέπεσε νὰ εὐρεθῆ καὶ ποσότης ἑκατὸν λιτρῶν. Ἡ ἄμβραρις φέρεται κάποτε ὑπὸ τῆς θαλάσσης πρὸς τὴν παραλίαν, ὅπου συναζέται, ἰδίως εἰς τὰς Ἰνδίας, τὴν Μαδαγασκάρην, τὴν Ἰαπωνίαν καὶ τὴν Βρασιλίαν. Αἱ ἀλώπεκες ἀρέσκονται πολὺ εἰς αὐτὴν καὶ ἀναζητοῦσιν εἰς τὰ παράλια τεμάχια αὐτῆς, ἄτινα καταβροχιζοῦσι. Διέρχεται δὲ διὰ τῶν ἐντοσθίων αὐτῶν ἀναλλοίωτος, ἐκτὸς κατὰ τὸ χρῶμα, τὸ ὅποιον ἀπὸ φαιῶ γίνεται κατάλευκον· τοῦτο εἶνε ἡ λευκὴ ἄμβραρις, ἣτις εἶνε ἡ μᾶλλον περιζήτητος. Εὐρίσκεται δὲ αὕτη εἰς τὴν δυτικωμεσημβρινὴν Γαλλίαν μακρὰν τῆς θαλάσσης, ὅπου οἱ χωρικοὶ τὴν ὀνομάζουσιν ambre renarde (ἀλωπεκαμβραριν).

Ἀναμιγνυομένη μετὰ οἰνόπνευμα ἡ ἄμβραρις ἀποτελεῖ ἠδύτατον ἄρωμα ἔχον τὴν ιδιότητα νὰ καθιστᾷ δυνατωτέραν τὴν ὀσμὴν καὶ ἄλλων ἀρωμάτων.

Κ· Α·

Ὁ διευθυντὴς τοῦ Ἀστεροσκοπεῖου τῆς Εὐέλπιδος Ἀκρᾶς ἐξηκρίωσεν ὅτι ὁ πλησιέστερος πρὸς τὴν γῆν ἡμῶν ἀπλανὴς ἀστήρ εἶνε ὁ πρωτεύων ἐν τῷ ἀστερισμῷ τοῦ Κενταύρου. Πάλιν δὲ ἡ μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τῆς ἰδικῆς μας σφαίρας ἀπόστασις εἶνε τοιαύτη, ὥστε ἐν σιδηρόδρομῷ τις συνέδεε τὰ δύο ταῦτα οὐράνια σώματα, ἀμαρσοτοιχία διανύουσα 96 χιλιάμετρα καθ' ὅραν θὰ ἐχρειάζετο 48,663,000 ἔτη· ἢ ἀπὸ τῆς γῆς μεταθῆ εἰς τὸ ἄλλο ἐκεῖνο σῶμα ἢ, ἐὰν ὑπετίθετο ὅτι ἡ τιμὴ τοῦ δρόμου θὰ ἦτο πέντε λεπτὰ διὰ κάθε ὀκτὼ χιλιάμετρα, ὁ ἐπιδότης ὁ ἐκτελῶν τὸ ταξίδιον τοῦτο ὄφειλε νὰ πληρώσῃ τὸ μισθὸν ποσὸν 270,000,000,000 φράγκων.

Ἡ ΑΝΕΜΩΝΗ

Ἀπ' τὰ λουλούδια ὅπου ἀνθίζουσι μέσ' εἰς τὸ χειμῶνα, μέσ' εἰς τὸ βορᾶ, καὶ κάπου - κάπου θαρρεῖς θυμίζουσι τὴν ἀνθισμένην κλοκακιὰ,

ὅλα μ' ἀρέσει νὰ τὰ μαζεύω,
ὅλα μ' ἀρέσουν, μὰ πειδὸ πολὺ
τὴν Ἀνεμώνη ἐγὼ λατρεύω,
τὴν Ἀνεμώνη τὴν ντροπαλῆ.

Βαθεῖα εἰς τὸν κάμπο χλωμῆ προβάλλει
μὲ χειμωνιάτικη φορεσιά,
μὲ χειμωνιάτικα μύρια κάλλη
χρυσολουσμένα μέσ' εἰς τὴν δροσιά.

Ἔχει τὰ φύλλα τῆς μετρημένα,
κι' ὅταν ὁ ἄνεμος τὰ κινή
μὲ τὰ φτερά του τὰ παγωμένα,
γέρνει εἰς τὸν ἄνεμο ταπεινῆ.

Προχθῆς μοῦ εἶπε, καὶ τὴν πιστεύω,
ἢ μὲν ἀγάπη μου ἢ ξανθὴ·
— Τὴν Ἀνεμώνη ἐγὼ λατρεύω
ποῦ μέσ' εἰς τὸ κρῖο πάντο' ἀνθεῖ.

Καὶ μιὰ Ἀνεμώνη εὐθὺς θερίζει,
γιὰ μιὰ στιγμὴν ἀκαμφοῦλα,
χαριτωμένη μ' αὐτὴν στολίζει
στήθη κατάλευκα κι' ἀπαλά.

Καὶ ἀπὸ τότε—ὦ! τί χαράμου!
μ' ἀρέσουν τ' ἀνθη τῆς πειδὸ πολὺ,
καὶ τὴν λατρεύω μὲ τὴν καρδιά μου
τὴν Ἀνεμώνη τὴν ντροπαλῆ.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΟΛΕΜΗΣ

ΟΙ ΦΥΤΟΦΑΓΟΙ

Περιεργότατον βιβλίον ἐξεδόθη κατ' αὐτὰς ἐν Παρισίαις ὑπὸ τὸν τίτλον «ὁ εὐθηνός βίος». Ὁ συγγραφεὺς αὐτοῦ ἐπιχειρεῖ νὰ διδάξῃ τὴν τέχνην τοῦ ζῆν διὰ δαπάνης πενήτηκοντα μόνον λεπτῶν καθ' ἡμέραν. Τοῦτο δύναται νὰ κατορθωθῆ δι' ὑγιοῦς καὶ εὐαρέστου διαίτησ, ἣτις θέλει μᾶς ἀπαλλάξῃ πολλῶν ἀσθενειῶν, αἱ ὅποια εἶνε ἀποτέλεσμα τῆς συνήθους παραλόγου τροφῆς μας, διὰ διαίτησ, ἣτις θέλει διανοίξει νέον ὄριζοντα εὐδαιμονίας ἐν ταῖς γηραιαῖς κοινωνίαις. Τὸ φάρμακον τοῦτο εἶνε ἀπλοῦστατα ἡ φυτοφαγία, καὶ ὁ συγγραφεὺς τοῦ βιβλίου κ. Tanneguy de Wogan, πρόεδρος τῆς ἐν Παρισίαις Ἑταιρίας τῶν φυτοφάγων.

Κατὰ τὸν ἐν λόγῳ συγγραφεῖ, ὁ ἄνθρωπος τρώγων κρέας ἐνεργεῖ ἐναντίον τῆς φύσεως καὶ τῆς ὑγείας αὐτοῦ. Κατὰ τὴν ιδιόρρυθμον χημείαν καὶ τὴν ἱατρικὴν τοῦ κ. Wogan, αἱ φυ-

τικαὶ οὐσαὶ περιέχουσι θρεπτικώτερας ὕλας τῶν ζωϊκῶν, αἱ δὲ φοβερώτεροι ἀσθένεια, ἢ ἐπιληψία, ἢ παραλυσία, οἱ ρευματισμοί, ἢ λέπρα κτλ., πηγάζουσι ἐκ τῆς χρήσεως τοῦ κρέατος. Καὶ ἐτι πρὸς· ἐὰν αἱ τίγρεις ἠδύναντο νὰ υποβληθῶσι εἰς διαίταν φυτικῶν οὐσιῶν, θὰ μετεβάλλοντο εἰς ζωὰ τῶν αἰθουσῶν. Τοῦτο εἶνε ἔργον τῆς πειραματικῆς φυσιολογίας. Θέσατε ἐντὸς κλωβῶ τίγρεις καὶ τρέφετέ τας μένον διὰ γεωμήλων· ἐὰν αἱ τίγρεις ἔχουσι τὴν καλοσύνην νὰ ἀρκεσθῶσι εἰς αὐτά, θέλετε ἰδεῖ μετὰ δέκα ἢ δώδεκα γενεὰς αὐτῶν νὰ καταστῆ ἡ τίγρις ἐν τῶν ὠραιότερων κατοικιδίων ζώων!

Ἐὰν οἱ ἱατροὶ ἀποκρούσῃ τὴν φυτοφαγίαν, δὲν πρέπει νὰ εἰσακούωνται, διότι ἔχουσι συμφέρον πρὸς τοῦτο· οἱ ἱατροὶ θέλουσι νόσους καὶ αἱ φυτικά οὐσαὶ θὰ ἐστέρον αὐτοὺς τὸν ἄρτον. Πλεῖστοι μεγάλοι ἄνδρες ἀπὸ τοῦ Ἡυθαγόρα μέχρι τῶν ἀναχωρητῶν τῶν πρώτων χρόνων τοῦ χριστιανισμοῦ, πραγματοποιήσαντες καὶ συστήσαντες τὴν φυτοφαγίαν, ἔφθασαν εἰς βαθὺ γῆρας. Οἱ Ρῶσσοι χωρικοί, οἱ Νορβηγοὶ καὶ οἱ Ἰρλανδοί, οἵτινες τρέφονται μόνον διὰ φυτῶν, εἶνε ἰσχυροὶ καὶ ρωμαλέοι. Ἡ ἰδέα τῆς φυτοφαγίας, κατὰ τὰς διαθεβαιώσεις τοῦ κ. Wogan, ἐποίησε πλείστους προόδους μεταξὺ τῶν μᾶλλον πεπολιτισμένων λαῶν. Ἐκτὸς τῶν ἄλλων, ἡ ἐν Λονδίῳ Ἑταιρία τῶν φυτοφάγων ἀριθμεῖ περὶ τὰ τρισχίλια μέλη, ὀκτακισχίλια ἢ ἐν Νέα Ἰόρκῃ, καὶ αἱ γερμανικαὶ ἑταιρίαι περὶ τὰς εἴκοσι χιλιάδας.

Πρὸς τοῦτοις ἐν τῷ ἐν λόγῳ βιβλίῳ παρέχεται ὁ κατάλογος πενήτηκοντα φυτικῶν φαγητῶν, διότι ἡ μαγειρικὴ τῶν φυτοφάγων ἰσχυρίζεται ὅτι εἶνε ἐπίσης γόνιμος ὡς ἡ συνήθης εἰς ποικίλα καρυκεύματα, καὶ ἀποβλέπει εἰς τὴν ποιικιλίαν ἐν τῇ τροφῇ.

Ἐν τούτοις αἱ ἰδέαι τοῦ συγγραφεῖς τοῦ αὐθηνοῦ βίου, αἵτινες παρ' ἡμῖν φαίνονται ὅλως παράδοξοι, ἐφαρμόζονται ὑπὸ λαοῦ 37 εκατομμυρίων, τουτέστιν ὑπὸ τῶν Ἰαπώνων. Οἱ Ἰάπωνες κυρίως τρέφονται ὑπὸ φυτικῶν προϊόντων, εἰς ἃ προστίθενται μόνον ἰχθύς. Ὅχι μόνον δὲν τρώγουσι κρέας, ἀλλὰ καὶ ἀποστρέφονται τοὺς κρεωφάγους. Μετὰ δυσκολίας ὁ Εὐρωπαῖος γίνεται δεκτὸς εἰς τὰ ξενοδοχεῖα τῆς χώρας τῶν, ἐνθα ἐνεκα τῶν σαρκωφάγων αὐτοῦ ἐξέων θεωρεῖται ὡς ὄν ἀκάθαρτον. Ὁ Ἰάπων δύναται νὰ ζήσει ἐργαζόμενος τρεῖς ἢ τετράκις ὀλιγώτερον τοῦ Εὐρωπαίου, καὶ ἀναχωρεῖ ἐκ τῆς ἐργασίας του πλείοτερον τοῦ Εὐρωπαίου εὐδιάθετος. Ἐκ τούτου ἡ φαιδρότης του, ἡ ἔλλειψις τραχύτητος, καὶ ἡ μὴ ὑπαρξίς κοινωνικοῦ ζητήματος ἐν τῇ χώρα ἐκείνῃ.

Κ·

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Υπερμεγέθη; γάλακτα ἐξώκειλεν ἐπὶ τῶν ἀκτῶν τῆς πόλεως Ὀστένδης. Τὸ μήκος αὐτῆς εἶνε 19 μέτρων περίπου, δύο δὲ μέτρων καὶ ἡμίσεος τὸ πᾶχος τῆς· ἡ οὐρά ἔχει πλάτος 4 μέτρων. Ἀμέσως ἐπωλήθη ὑπὸ τῶν ἀλλείων ἀντὶ 5,000 δραχμῶν εἰς ἀνθρώπους, οἵτινες θὰ τὴν ἐκθέσωσιν εἰς κοινὴν θέαν. Μεθ' ὃ θὰ περιέλθῃ ὁ σκελετὸς εἰς τὴν κυριότητα τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Λιέγης.

Δύο γάλλοι ἐπιστήμονες ἐξέδωκαν συγχρόνως δύο ἐπιστημονικὰς πραγματείας περὶ τῆς ἐπιρροῆς τοῦ ποσίου ὕδατος ἐπὶ τῆς δημοσίας υγείας. Τῆς μιᾶς αὐτῶν ὁ συγγραφεὺς δόκτωρ Μισέλ ἀναφέρει ὅτι ἡ πόλις Σωμόν ἐν Γαλλίᾳ ἦτο ἐπὶ ἡμισυ αἰῶνα ἡ ἐστία διαρκoῦς ἐπιδημίας τυφοειδῶν πυρετῶν, ἐνεκα τῆς πίσεως ὕδατος προερχομένου ἐκ δεξαμενῆς, ἣτις ἐσκαμμένη παρὰ τοὺς πόδας ὄρου πινός εἶχε καταστῆ δοχεῖον πομῶν παρασίτων οὐσιῶν. Ὡσαύτως εἰς Ὠζέρην τῷ 1882 ἐνέστηχε τύφος εἰς ἐκείνας μόνον τὰς συνοικίας καὶ τὰς οἰκίας τῆς πόλεως, αἵτινες ἐπορίζοντο ὕδωρ, προερχόμενον ἀπὸ τινος ἐν γειτονικῷ χωρίῳ πηγῆς, μολυνθείσης ὑπὸ τῶν ἀπορριμμάτων ἀσθενoῦς ἐκ τύφου, ριπτομένων εἰς μέρος ἐν ἧ δύο μέτρα εὐρισκόμενον ὑπεράνω τοῦ σημείου ἐνθα συνέρρεον τὰ ὕδατα τῆς πηγῆς.

Ὁ συγγραφεὺς τῆς ἐτέρας πραγματείας κ. Α. Χαμπού ἐξετάζει τὸ ζήτημα τοῦ ποσίου ὕδατος ὑπὸ τὴν ἔποψιν τῶν ἐκ τῶν μολυβδίνων σωληνῶν, ἐν ᾧ διαρρέει, δυναμένων νὰ ἐπέλωσιν ἀπροσδοκῆτων, ἐξ ὧν κινδυνεύει ἡ δημοσία υγεία.

Ὁ καθηγητῆς Germain Séé ἐξέδωκεν ἐσχάτως μελέτην ἐπὶ τῆς πνευμονικῆς φθίσεως. Κατ' αὐτὸν δὲν εἶνε ἡ φθίσις ἀσθένεια τοῦ ὄργανισμοῦ, ὡς ποτε ἐπιστεύετο, ἀλλ' εἶνε τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἐντὸς τῶν πνευμῶν ἀναπτύξεως μικροσκοπικοῦ παρασίτου, ὅπερ διὰ τριῶν ὁδῶν δύναται νὰ εἰσχωρήσῃ ἐν τῷ ἡμετέρῳ ὄργανισμῷ: διὰ τῶν ἀναπνευστικῶν ὀργάνων, τῆς τροφῆς, καὶ τοῦ ἐμβολισμοῦ. Ὡσαύτως ἡ φθίσις δὲν εἶνε νόσος ἀθεράπευτος· ἐγκαίρως προληφθεῖσα, δύναται νὰ θεραπευθῆ, καὶ πολλὰκις ἐθεραπευθῆ. Ὡς πρὸς τὸν τρόπον τῆς θεραπείας, ὁ συγγραφεὺς ἀπαριθμεῖ μικρὸν κατάλογον φαρμάκων. Καὶ ναὶ μὲν δὲν ἐξευρέθη τὸ εἰδικὸν φάρμακον, ἀλλὰ μέχρις οὗ ἐξευρέθη, πρέπει ἐμμέσως νὰ προσβάλληται τὸ παράσιτον ἐν τοῖς τρόποις τῆς ὑπάρξεως αὐτοῦ.

Προσεχῶς ἀρικνεῖται ἐξ Αὐστραλίας εἰς Λονδῖνον ἵπποδαμαστῆς τις, ὀνόματι Galooyne, τὸν ὅποιον ἀνυπομόνως ἀναμένει ὁ ἐν Λονδίῳ κόσμος τῶν φιλιππων. Ὁ Galooyne τιλοφορεῖται καθηγητῆς, διαφέρει δ' ἐντελῶς κατὰ τὸ σύστημα τῆς τέχνης τῶν Εὐρωπαϊκῶν συναδέλφων του· διότι ἐν ᾧ εἰς Ἄγγλος ἵπποδαμαστῆς ζητεῖ προθεσμίαν ἐνὸς μηνός, καὶ ἐνίοτε πλείοτερον, ὅπως δαμάσῃ ἕνα ἵππον, οὗτος αἰτεῖ πρὸς τοῦτο δύο μόνον ὥρας. Διαμένει συνήθως ἐν νεᾷ Ὑόρκῃ, ἐνθα πλείστους θριάμβους συγκομίζει. Ἐν διαστήματι τριῶν ὥρῶν ἐξημέρωσεν ἀκαταδάμκτον ἵππον, ὅστις εἰς οὐδένα χαλινὸν ὑπετάσσεται, εἶχε φρονέσει ἀνθρώπον καὶ πολλοὺς ἀναβάτας καταρρίψει.

Ἡ «Ἐπίσημος Ἐφημερίς» τῶν Ἰνδιῶν ἐδημοσίευσεν κ' ἐφέτος τὴν ταχτικὴν ἔκθεσιν περὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν φονευθέντων ἐν τῇ χώρᾳ ἐκείνῃ ἀνθρώπων ὑπὸ τῶν θηρίων καὶ τῶν ἐρπετῶν κατὰ τὸ 1883. Οἱ φονευθέντες κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο συμποσοῦνται εἰς 22, 905 ἀπέναντι 22, 125 φονευθέντων τὸ προηγούμενον ἔτος. Ἐκ τοῦ ὅλου ἀριθμοῦ 20,057 θάνατοι προήλθον ἐκ δηγμάτων φαρμακερῶν ὄφρων, 985 ἀνθρώποι ἐσπαράχθησαν ὑπὸ τίγρεων, 287 ὑπὸ λύκων καὶ 217 ὑπὸ λεοπαρδάλεων. Κτήνη φρονεύθησαν ὑπὸ τῶν ἀγρίων θηρίων καὶ τῶν ἐρπετῶν 47,478. Ἄξιον παρατήρητον εἶνε ὅτι, ἐνῶ ἐκ τῶν ἀνθρώπων τὸ πλεῖστον μέρος φρονεύθησαν ἐκ δηγμάτων τῶν ἰοδύλων ἐρπετῶν, ἐκ τῶν κτηνῶν μόνον τὰ 1644 ἐδρέθησαν φρονεύεντα ὑπὸ τῶν αὐτῶν φαρμακερῶν ζώων. Ἀλλὰ καὶ ὁ κατὰ τῶν ἐπικινδύνων τούτων ζώων διωγμὸς ἐξακολουθεῖ οὐχ ἦντον ἀνένδοτος. Κατὰ τὸ ἔτος 1883 φρονεύθησαν ὑπὸ τῶν κατοίκων 19,890 θηρία καὶ ἐρπετά.

Αἱ κυρία, ὅσαι συνεθίζουσι νὰ περισφίγγωσι τὸ στήθος αὐτῶν ἐντὸς στενοτάτου στηθοδέσμου, ἄς ἀναγνώσωσι τὰς κατωτέρω ὀλίγας γραμμὰς ἵνα ἴδωσι πόσον ὀλεθρίας συνεπειὰς δύναται νὰ ἐπιφέρῃ ἡ χρῆσις τοῦ τόσο ἐπικινδύνου εἰς τὴν υγείαν αὐτῶν στολιδίου.

«Τὴν ἐσπέραν τῆς γῆς, γράφουσιν ἐκ Βασιλείας εἰς τὸ «Φιγαρώ» κατὰ τὴν ἐνδεκάτην ὥραν, τραγικὸν γεγονός διέκοψεν ἐσπερίδα τινὰ διδομένην ἐν τῇ πόλει μας.

«Καθ' ἣν στιγμὴν γοργὸς στρόβιλος συμπάρευσεν ἐν μεθυστικῇ ὀρμῇ χορευτὰς καὶ χορευτρίκας, νεαρὰ κυρία ἐξέφυγεν ἀφῆνης τῶν βραχιόνων τοῦ συγχορευτοῦ τῆς καὶ κατέπεσεν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους. Ἀμέσως ἡ διμήγουρις ὄλη ἔσπευσε πρὸς αὐτήν, ἀλλὰ δὲν ἠδυνήθησαν νὰ ἀνιεγείρωσιν ἢ πτώμα ψυχρὸν πλέον.

Ἰατρός τις προσκληθεὶς ἔσπευσμένως ὡμολόγησεν ὅτι ὁ θάνατος τῆς νέας γυναικὸς προήλθεν ἐκ τοῦ στηθοδέσμου τῆς, ὅστις εἶχε συσφιχθῆ ὑπὲρ τὸ δέον ἰσχυρῶς, καὶ εἶχεν ὑποβάλει οὕτω εἰς φρικτὴν βάσσαν τὰ ὄργανα τῆς ἀναπνοῆς καὶ τὰ τῆς κυκλοφορίας, τὰ περιβάλλοντα τὸ στήριον. Ἐκ τούτου ὁ θάνατος ἐπῆλθεν ἀκαριαῶς».

Σκέψις Ἀλεξάνδρου Δουμᾶ περὶ γυναικῶν:
Ὁ Θεὸς ἐν τῇ σοφίᾳ αὐτοῦ δὲν ἐδώρησε γένεια εἰς τὰς γυναῖκας, διότι δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ σιωπήσωσιν οὔτε καθ' ὃν χρόνον θὰ ἐξυρίζοντο.

Διδάσκαλος. — Πῶς σὲ λένε, μικρὴ;
Μαθητῆς. — Γεώργη Μήτρου.
Διδάσκαλος. — Τί δουλειὰ κάνει ὁ πατέρα σου;
Μαθητῆς. — Ἀπέθανε.
Διδάσκαλος. — Τί ἔκανε πρὶν ἀποθάνῃ;
Μαθητῆς. — Ἦταν ζωντανός.

* *

Ἡ κυρία Ρ. (ἀσχημὸς ἀκκιζομένη): — Δὲν μοῦ λέγετε, κύριε καθηγητᾶ, διατί μᾶς ὀνομάζουσι τὸ ὠραῖον φύλον;

— Νὰ σᾶς εἰπῶ, κυρία μου, καὶ ἐγὼ δὲν γνωρίζω.